

Näringsutskottets betänkande

1982/83:42

Om åtgärder för tekoindustrin, m. m. (prop. 1982/83:130 delvis)

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1982/83:130 om åtgärder för tekoindustrin, m. m., med undantag av bilaga 4, som har behandlats av skatteutskottet (SkU 1982/83:42), och bilaga 5, som har behandlats av arbetsmarknadsutskottet (AU 1982/83:29),

dels proposition 1982/83:100 bilaga 5 (utrikesdepartementet) punkt E 1 (kommerskollegium),

dels sju motioner som har väckts med anledning av proposition 1982/83:130,

dels tre motioner från allmänna motionstiden.

Propositionerna i berörda delar och motionerna redovisas i det följande.

Försvarsutskottet har avgivit yttrande (FöU 1982/83:1 y) i ärendet (*bilaga*, s. 48).

Upplysningar i ärendet har inför utskottet lämnats *dels* av representanter för Textilrådet och Konfektionsindustriföreningen samt Sveriges textil- och konfektionsindustriförbund, *dels* av representanter för Textilimportörerna och Sveriges handelsagenters förbund, *dels* – beträffande Eiserkoncernen – av företrädare för Statsföretag AB.

De båda förstnämnda organisationerna har ingivit en skrivelse rörande globalkontingenter för tekoimporten.

Proposition 1982/83:130

Huvudsakligt innehåll

Enligt propositionen skall tekopolitiken i fortsättningen liksom hittills baseras på att 1978 års produktionsvolym skall utgöra riktmärke och att målet skall vara en svensk marknadsandel för tekovaror på hemmamarknaden om 30 % eller mer. I propositionen föreslås att de statliga åtgärderna skall få ändrad inriktning. Förslaget innebär att de effektivitetshöjande och marknadsstödjande åtgärderna utökas väsentligt, medan det s. k. äldrestö-

det trappas ned med början den 1 januari 1984. Åtgärderna föreslås avse en treårsperiod.

Ökningen av de industripolitiska åtgärderna avser främst marknadsföringsåtgärder såväl på exportmarknader som på hemmamarknaden samt fortsatt stöd till rationalisering. För industripolitiska åtgärder under budgetåret 1983/84 föreslås sammanlagt 82 milj. kr.

I propositionen föreslås införande av en särskild utbildning för tekoindustrin inom arbetsmarknadsutbildningens ram. För budgetåret 1983/84 föreslås för detta ändamål 10 milj. kr.

Statliga åtgärder för tekoindustrin m. m. (milj. kr.)

	1982/83	1983/84	1984/85	1985/86
<i>Åtgärder riktade till tekoindustrin</i>				
Effektivitetsfrämjande och marknadsstödjande åtgärder				
Industripolitiska åtgärder	56,5 ¹	82	} 175	} 175
Försörjningsberedskapspolitiska åtgärder	67,5	78		
Särskilt stöd till utbildning inom tekoindustrin		10	10	10
Summa	124	170	185	185
Övriga åtgärder med direkt inriktning på tekoindustrin				
Äldrestöd	277 ²	247	192	166
Försörjningsberedskapspolitiska åtgärder	4			
Summa	405	417	377	351
Andel effektivitetsfrämjande och marknadsstödjande åtgärder	30 %	41 %	49 %	53 %
<i>Övriga åtgärder</i>				
Särskilda åtgärder för tekokommuner	15			
Förstärkning av importkontrollen		3	3	3
Totalt	420	420	380	354

¹ Inkl. ett belopp av 15 milj. kr. som har beviljats på tilläggsbudget III för budgetåret 1981/82 men i sin helhet utnyttjas under budgetåret 1982/83.

² Beräknat.

Anm. Statens stöd till forskning och utveckling ingår ej i tabellen.

Propositionen innehåller en anmälan om regeringens avsikt att pröva en fortsatt begränsning av lågsprisimporten genom bilaterala avtal. Skulle förhandlingarna om sådana överenskommelser inte ge ett tillfredsställande resultat kan en övergång till ett annat skyddssystem bli aktuell. Förslag lämnas om åtgärder för att minska möjligheterna till kringgående av nu gällande importbegränsningar på tekoområdet. I detta syfte föreslås en skärpt kontroll främst genom en uppstramning av hemtagningsystemet. För att kommerskollegium och tullverket skall kunna lösa de därmed ökade arbetsuppgifterna föreslås för budgetåret 1983/84 ett medelstillskott om sammanlagt drygt 3 milj. kr.

När det gäller försörjningsberedskapen föreslås bl. a. en ökning av de effektivitetshöjande åtgärderna samt att i beredskapsplaneringen skall övervägas möjligheterna till en viss sänkning av den för en krissituation förutsatta försörjningsstandarden. För försörjningsberedskapspolitiska åtgärder under budgetåret 1983/84 föreslås ytterligare 16 milj. kr. utöver vad som har föreslagits i årets budgetproposition.

Omfattningen av de statliga åtgärderna för tekoindustrin m. m. under innevarande budgetår samt – enligt förslagen – under budgetåren 1983/84, 1984/85 och 1985/86 framgår av tabellen på föregående sida.

Förslag m. m.

I proposition 1982/83:130 föreslår regeringen – efter föredragning av industriminister Thage G. Peterson – att riksdagen godkänner vad föredragande statsrådet har förordat om ändrad inriktning och omfattning av de statliga åtgärderna för tekoindustrin.

Bilaga 1 (industridepartementet)

I bilaga 1 förekommer följande förslag m. m. under angivna rubriker:

Industripolitiska åtgärder (s. 13–17)

Regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet – Thage G. Peterson – har anfört om industripolitiska åtgärder m. m. för tekoindustrin.

B 8. Branschfrämjande åtgärder för tekoindustrin (s. 17 f.)

Regeringen föreslår riksdagen att till Branschfrämjande åtgärder för tekoindustrin för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 56 189 000 kr.

B 11. Kostnader för räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier för textil- och konfektionsindustrierna (s. 18)

Regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att under budgetåret 1983/84 ikläda staten förpliktelse i form av särskilda strukturgarantier för textil- och konfektionsindustrierna, som inberäknat tidigare utställda garantier innebär åtaganden om högst 259 500 000 kr.,

2. till Kostnader för räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier för textil- och konfektionsindustrierna för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

B 24. Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin (s. 18)

Regeringen föreslår riksdagen att till Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.

Bilaga 2 (utrikesdepartementet)

I bilaga 2 (utrikesdepartementet) föreslår regeringen (s. 25) – efter föredragning av statsrådet Mats Hellström – riksdagen att till Kommerskollegium för budgetåret 1983/84 under tredje huvudtiteln anvisa ett i förhållande till [vad som föreslagits i] proposition 1982/83:100 bilaga 5 punkt E 1 [se nästa sida] med 272 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 30 539 000 kr.

Bilaga 3 (försvarsdepartementet)

I bilaga 3 förekommer följande förslag under angivna rubriker:

Försörjningsberedskapen på teko- och läderskoområdena (s. 35)

Regeringen föreslår riksdagen att godkänna de allmänna riktlinjer för försörjningsberedskapen på teko- och läderskoområdena som föredragande statsrådet – försvarsminister Anders Thunborg – har förordat.

H 3. Beredskapslagring och industriella åtgärder (s. 35 f.)

Regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att under budgetåret 1983/84 inom en kostnadsram av 120 000 000 kr. – utöver i proposition 1982/83:100 bilaga 6 föreslagna

2. till Beredskapslagring och industriella åtgärder för budgetåret 1983/84 utöver i proposition 1982/83:100 bilaga 6 föreslaget reservationsanslag anvisa ytterligare 16 000 000 kr.

Proposition 1982/83:100

I proposition 1982/83:100 bilaga 5 (utrikesdepartementet) har regeringen – efter föredragning av utrikesminister Lennart Bodström – under punkt E 1 (s. 107–110) föreslagit riksdagen att till Kommerskollegium för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 30 267 000 kr.

Motionerna

Yrkanden

De motioner som har väckts *med anledning av proposition 1982/83:130* är

1982/83:2251 av Arne Fransson m. fl. (c), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. godkänner i motionen anförda riktlinjer för tekopolitiken,
3. till Branschfrämjande åtgärder inom tekoindustrin anvisar ett reservationsanslag av 46 189 000 kr.,
4. till Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 18 000 000 kr.,
8. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om effektiv uppföljning av handelsreglerna på tekoområdet.

1982/83:2285 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. avslår proposition 1982/83:130,
2. hos regeringen anhåller om förslag till åtgärder för tekoindustrin i enlighet med de riktlinjer som angetts i motionen,
3. till Branschfrämjande åtgärder för tekoindustrin för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.,
4. till Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,
6. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av likvärdiga konkurrensvillkor mellan statligt och enskilt ägda företag.

1982/83:2286 av Karl Erik Eriksson m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. godkänner vad som i motionen anförts om mål och riktlinjer för tekopolitiken,

7. till Branschfrämjande åtgärder inom tekoindustrin anvisar ett reservationsanslag av 46 189 000 kr.,

8. till Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin anvisar ett reservationsanslag av 10 milj. kr.,

9. avslår förslaget om höjning av anslaget till Kommerskollegium med 272 000 kr.,

11. avslår den föreslagna höjningen av bemyndiganderamen för beredskapslån med 120 milj. kr.

12. avslår förslaget om ytterligare 16 milj. kr. till Beredskapslagring och industriella åtgärder,

13. uttalar att ett system med globalkontingenter inte bör införas.

1982/83:2287 av Ove Karlsson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen

1. beslutar om att samma bestämmelser skall gälla för import av skinnkläder – såväl vad gäller tullnivå som i övrigt – som föreslås gälla för kläder av väv och trikå,

2. beslutar att nya förhandlingar tas upp om begränsning av importen från Sydkorea,

3. beslutar att också tullövervakningen skall omfatta skinnkläder.

1982/83:2288 av Hans Nyhage (m) och Arne Svensson (m), såvitt gäller hemställen att riksdagen

5. beslutar att riktade stödformer skall utgå i enlighet med vad som anges i motionen,

6. beslutar att den s. k. gränsmodellen skall tillämpas vid ursprungsmärkningen av tekovaror,

7. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kraftiga bötesbelopp för brott mot bestämmelserna i hemtagningssystemet,

8. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hög beredskap när det gäller globalkvotering av tekoimporten,

9. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om privatisering av Eiserkoncernen.

1982/83:2289 av Alf Wennerfors m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen avslår regeringens förslag i proposition 1982/83:130 som rör kontroll av importbegränsningar.

1982/83:2290 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen begär förslag till begränsning av tekoimporten på grundval av en socialklausul,

2. hos regeringen begär förslag till införande av ett allmänt kvalitetskrav för tekovaror, vilka avses bli saluförda i Sverige,

5. hos regeringen begär att Eisers nuvarande ledning ersätts med lednings- och styrorgan, i vilka demokratiskt valda representanter för de anställda är i majoritet,

6. hos regeringen begär en genomgripande revision av Eiserkoncernen,
7. hos regeringen begär en särskild granskning av situationen, då det gäller ÖEF:s ekonomiska relationer till tekoindustrin,
8. hos regeringen begär förslag till utarbetande av nya utvecklingslinjer för framtida tekoproduktion i enlighet med vad som anförs i motionen.

De motioner från allmänna motionstiden som behandlas här är

1982/83:1245 av Per Israelsson (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att varaktigt säkra 1977 års försörjningsberedskapsmål som innebär en inhemsk produktion av 2,0–2,5 miljoner par läderskor per år och att hänsyn härvid tas till sysselsättningen inom Örebro-Kumlaregionen.

1982/83:1495 av Gunnar Sträng m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande målet och medlen för tekopolitiken.

1982/83:2036 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen begär att en särskild revision av Eiserkoncernen företas under insyn från de anställda,
2. hos regeringen begär att Statsföretags ledning inleder omedelbara förhandlingar med de anställda inom Eiserkoncernen med sikte på att överföra dess enheter i de anställdas kooperativa ägo.

Innebörd och motivering

I detta avsnitt anges i sammandrag innebörden av och motiveringen för de förslag till åtgärder inom tekoområdet som presenteras i parti- och gruppmotioner.

I motion 1982/83:2285 (m) uttalas att det kan göras större besparingar än regeringen har föreslagit. Detta är möjligt, menar motionärerna, om man koncentrerar sig på generella insatser i stället för byråkratstyrda selektiva åtgärder. Samtidigt måste man då inrikta den ekonomiska politiken på att undvika kostnadshöjande stegringar i löneskatter och andra pålagor som försämrar konkurrensförutsättningarna. Om sysselsättningen skall kunna förbättras måste vidare de fackliga organisationerna ta ett större eget ansvar i lönepolitiken inom tekonäringen, så att kostnadsläget bättre rimmar med förhållandena i andra länder. Slutligen måste omfattande besparingar i den offentliga sektorn genomföras för att möjliggöra skattesänkningar i stället för skattehöjningar, varvid man förbättrar den totala hemmamarknaden och avsättningsmöjligheterna för tekonäringen.

Regeringen vill, konstaterar motionärerna, satsa 540 milj. kr. på ett treårsprogram för selektiva åtgärder. Regeringens proposition måste avslås, sägs det i motionen. I stället bör ett nytt förslag upprättas enligt vilket

selektiva industri- och branschpolitiska stödformer i princip avvecklas till förmån för generellt verkande åtgärder. I avvaktan på att ett sådant förslag utarbetas bör äldrestödet minskas i långsammare takt än regeringen föreslår.

I motionen föreslås följande förändringar i förhållande till regeringens anslagsförslag i proposition 1982/83:130:

Huvudtitel	Regeringens förslag för budgetåret 1983/84	Förslag i motionen
INDUSTRIDEPARTEMENTET		
Branschfrämjande åtgärder för tekoindustrin	56 189 000	20 000 000
Kostnader för räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier för textil- och konfektionsindustrin	1 500 000	-
Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin	20 000 000	10 000 000
UTRIKESDEPARTEMENTET		
Medelstillskott till kommerskollegium	272 000	-
FÖRSVARSDEPARTEMENTET		
Beredskapslagring och industriella åtgärder	78 000 000	62 000 000
FINANSDEPARTEMENTET		
Medelstillskott till tullverket	3 000 000	-
ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET		
Arbetsmarknadsutbildning	7 000 000	-
Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag	3 000 000	-
Äldrestöd	247 000 000	264 000 000
SUMMA	415 961 000	356 000 000

Vad gäller handelspolitiska åtgärder framhålls i motionen att det tack vare bestämmelserna i GATT:s multifiberavtal har varit möjligt att hålla nere importen av lågprisvaror. Mycket talar, emellertid, säger motionärerna, för att denna import i stället har ersatts av import från EG- och EFTA-länderna. Importen från Finland och Danmark är också större än den totala ulandsimporten. Alla åtgärder som syftar till att begränsa importen innebär, att våra egna exportmöjligheter äventyras genom stödåtgärder i de länder mot vilka vi tillgripes ytterligare begränsningar. De svenska verkstadsföretagen kan t. ex. få större svårigheter att öka sin export till de länder vilkas export skärs ned genom den svenska regeringens åtgärder. De handelspolitiska regleringsåtgärderna har, anför det i motionen, dessutom en tendens att driva konsumentpriserna i höjden, då särskilt priserna på den del av

sortimentet som är av intresse för låginkomsttagare.

Alla förslag i propositionen inom det handelspolitiska området innebär, hävdar motionärerna, mera byråkrati och krångel utan att medföra de varaktiga förbättringar som är önskvärda. Det kan för tekobranschen på goda grunder ifrågasättas om dylika restriktioner i längden kan lösa de långsiktiga problemen, då importen från EG och EFTA även i framtiden kommer att vara tullfri och icke utsatt för några kvantitativa begränsningar.

I motion 1982/83:2251 (c) anförs att tekostödet våren 1982 på grundval av den dåvarande mittenregeringens förslag (prop. 1981/82:148) fick en mer offensiv inriktning. Om en marknadsandel på hemmamarknaden av 30 % eller mer skall vidmakthållas som riktmärke kan, menar motionärerna, äldrestödet inte avvecklas förrän det finns tydliga tecken som visar att tekobranschen har förutsättningar att i socialt acceptabla former klara strukturomvandling, rationalisering och försörjningsmål.

När det gäller handelspolitiken framhålls i motionen att Sverige har sökt reglera lågprisimporten av tekovaror med hjälp av multifiberavtalen (MFA). Detta har emellertid skett till priset av en ökande import, nedläggning av företag, friställning av anställda, sänkt försörjningsberedskap och ökade regionala problem. MFA har, menar motionärerna, uppenbarligen inte räckt till för att lösa de problem som sammanhänger med lågprisimporten. Det är, säger motionärerna, viktigt att fortsättningsvis i ökad utsträckning söka finna nya vägar för att komma till rätta med den marknadsstörande tekoimporten. Härvid bör möjligheten med ett system av globalkontingenter prövas.

De i motionen förordade riktlinjerna för tekopolitiken innebär bl. a. att äldrestödet skall beräknas efter samma principer som under innevarande budgetår. Lönsamma investeringar bör enligt motionen i princip kunna komma till stånd utan ökat selektivt samhällsligt stöd. Med en generell politik, vari äldrestödet ingår, finns förutsättningar för branschen att öka insatserna för strukturomvandling.

I motion 1982/83:2286 (fp) avvisas den föreslagna konstruktionen av det s. k. äldrestödets nedtrappning. Motionärerna hävdar att det statliga stödet till tekoindustrin liksom annat selektivt branschstöd successivt måste avvecklas. Staten måste värna om konsumenternas intressen av billiga och bra kläder. Många företag inom tekobranschen är, sägs det i motionen, mycket effektiva och framgångsrika både på exportmarknaden och hemmamarknaden. Andra företag är det emellertid inte. Inom ramen för det stöd som samhället ger för att medverka till en omstrukturering av tekobranschen i socialt acceptabla former prioriterar folkpartiet generellt stöd framför selektivt stöd.

I motionen hävdas också att en självförsörjningsgrad av 30 % inte är ett realistiskt mål. Staten kan inte oavsett kostnaderna medverka till att upprätthålla en viss produktionsnivå säger motionärerna. De menar att det

nu är dags att frånga sådana siffermässiga preciseringar av tekobranschens storlek som, enligt vad alla är medvetna om, inte är trovärdiga. De siffror som har valts är inte heller, anför motionärerna, grundade på sakligt motiverade överväganden angående försörjningsberedskap eller andra hållbara skäl.

Tanken på ytterligare handelshinder avvisas helt i motionen. Det är beklagligt, understryks där, att regeringen inte bestämt avvisar ett sådant ingrepp i den internationella handeln som införandet av ett globalkontingentsystem utgör. Riksdagen borde ge regeringen till känna att ett system med globalkontingenter inte bör införas.

Motionärerna biträder inte förslagen om en uppstramning av hemtagningssystemet och om därmed sammanhängande personalförstärkningar vid kommerskollegium och tullverket.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1982/83:2290 anføres att bibehållandet av 30-procentsmålet på intet sätt stämmer med propositionens innehåll i övrigt. Det är, menar motionärerna, helt orealistiskt att utifrån propositionens allmänna inriktning och ramar anse att en självförsörjningsgrad av 30 % skall kunna uppnås.

Äldrestödet är, sägs det i motionen, ingen speciellt bra stödform, och vänsterpartiet kommunisterna har aldrig förordat dess ursprungliga genomförande. Det är dock inte tillrådligt att man nu så snabbt avvecklar detta stöd. Importen måste begränsas. Även de som inte är förespråkare för protektionistiska åtgärder i princip och i allmänhet kan, menar motionärerna, föga annat än erkänna att importberoendet på tekoområdet för Sveriges del har gått utöver vad som är förenligt med en rimlig nivå för att branschen skall existera.

Motionärerna föreslår införande av en socialklausul gentemot vissa importländer, exempelvis Thailand, Indonesien, Malaysia och Taiwan. De vill vidare att bestämda kvalitetskrav skall sättas upp i syfte att bristfälliga och dåliga inslag i varuutbudet skall sorteras ut. Konsumentverket och representanter för de i tekoproduktionen arbetande anges som de naturliga bevakarna av olika varutypers kvaliteter.

Den statliga Eiserkoncernen hade, menar motionärerna, kunnat utvecklas till en bärare av tekoindustrins förnyelse. Så har emellertid inte skett. Skall Eiser förmå hävda sig, måste därför en nyformulering av dess företagspolitik ske. En demokratisering av koncernens styr- och ledningsorgan måste, hävdar motionärerna, ske och de anställdas förtroende återvinnas. I motionen krävs vidare att en särskild revision av företaget genomförs på initiativ av ägaren-staten. Ett annat krav är att den nuvarande ledningen skall avgå.

Vidare föreslås i motionen att en särskild arbetsgrupp skall tillsättas, bestående av dels specialister på teknik och material, dels representanter för de anställda inom branschen. Denna grupp skall ta upp och utveckla alternativa idéer och förslag. Den borde bl. a. pröva möjligheterna att

utveckla användbarheten hos inhemska material (rayon och ull). Man borde också undersöka möjligheterna för en ny typ av tekoproduktion bl. a. genom att tillämpa ett nytt synsätt i fråga om textila produkter, innebärande att marknaden reagerar mot ytlighet och urholkade egenskaper och mera ser till föreningen av ändamålsenlighet och estetik i både material och utförande.

Uppgifter i anslutning till proposition 1982/83:130 och motionerna

Tekoindustrins utveckling åren 1970–1981

Textil- och konfektionsindustrin omfattar tillverkning av garn, väv och kläder m. m. Hela textil- och konfektionsindustrin svarade år 1981 för ca 2.7 % av landets totala industriproduktion. Branschen sysselsatte ca 39 500 personer, vilket motsvarade ca 4.2 % av den totala industrissysselsättningen. En femtedel av de i branschen sysselsatta fanns på arbetsställen med mindre än fem sysselsatta eller arbetade med produktion i hemmet. Av sysselsättningen i tekoindustrin svarade textilindustrin för ca 58 % och konfektionsindustrin för resterande 42 %.

I följande tabell redovisas utvecklingen i tekoindustrin och inom vissa delbranscher åren 1970, 1978 och 1981.

Textil- och konfektionsindustrin med viss uppdelning på delbranscher. Antalet arbetsställen¹ och sysselsatta samt produktion (förädlingsvärde i löpande priser) åren 1970, 1978 och 1981

Delbransch	1970		1978			1981			Förädlingsvärde i milj. kr.
	Antal arbetsställen	Antal sysselsatta	Förädlingsvärde i milj. kr.	Antal arbetsställen	Antal sysselsatta	Förädlingsvärde i milj. kr.	Antal arbetsställen	Antal sysselsatta	
Textilindustri	527	33 653	1 349	371	21 384	2 075	323	18 408	2 368
därunder									
Trikåvaruindustri	165	8 505	307	90	4 776	476	80	4 860	528
Konfektionsindustri	805	33 859	1 053	404	16 552	1 018	348	13 185	1 171
därunder									
Herrkonfektion	107	8 956	267	66	5 950	329	53	3 781	324
Damkonfektion, tung	79	6 421	214	32	1 621	105	35	1 802	175
Damkonfektion, lätt	112	3 567	142	37	1 239	82	29	916	75
Summa	1 332	67 513	2 402	775	37 936	3 093	671	31 593	3 539

¹ Avser arbetsställen med minst fem sysselsatta.

Källa: Statistiska centralbyrån

Av tabellen framgår att sysselsättningen inom tekoindustrin har minskat med ca 35 900 personer eller ca 53 % under perioden 1970–1981. Detta skall

jämföras med den totala industrissysselsättningen, som under samma period minskade med ca 9 %. I konfektionsindustrin minskade sysselsättningen mest, nämligen med ca 61 %, varav inom herrkonfektion med ca 57 %, inom tung damkonfektion med 71 % och inom lätt damkonfektion med ca 74 %.

Handelspolitiska frågor

Import och export av tekovaror

Exporten har på senare år fått ökad betydelse för tekoindustrin. Som framgår av följande tabell motsvarade exporten år 1981 närmare hälften av produktionen. Exporten består till en del av importerade beklädnadsvaror som tillverkas i länder med lägre produktionskostnader än i Sverige.

Exporten är i relativt hög grad koncentrerad till de nordiska länderna och Västeuropa i övrigt. EG- och EFTA-länderna tog emot närmare 90 % av den totala svenska tekoexporten år 1981. För beklädnadsvaror av trikå och väv är de nordiska grannländerna särskilt stora avvärmare. De mottog år 1981 ca 70 % av denna export.

Delbranschernas import och export år 1981

Delbransch	Exportens andel av branschens salu- värde i %	Importens andel av tillförseln i %
Textilindustri	56	75
Trikåindustri	69	89
Konfektionsindustri	34	71

¹ Inkl. reexport av importerade varor.

Källa: Statistiska centralbyrån

Sveriges import av textil- och konfektionsvaror år 1981 fördelad på länder. Andelar i procent av importens totala värde

Ländergrupper	Textil- industri	Konfek- tions- industri	därav	Herr- konfek- tion	Dam- konfek- tion tung	Dam- konfek- tion lätt
EFTA	25	32		39	36	26
EG	46	25		16	39	27
Övriga industriländer	8	10		14	10	5
Utvecklingsländer	16	29		29	15	41
Statshandelsländer	5	5		2	1	1
Samtliga länder	100	100		100	100	100

Källa: Statistiska centralbyrån

Kommerskollegiums utredning om globalkontingenter

På uppdrag av utrikes- och handelsdepartementen har kommerskollegium utfört en studie om globalkontingenter på tekoområdet. Ett system med globalkontingenter innebär att man för olika varuslag fastställer totalramar för importen från samtliga länder. Dessa länder får sedan konkurrera om det tillgängliga importutrymmet. Enligt uppdraget skulle EG- och EFTA-länderna undantas från ett globalsystem.

Utredningens slutsatser kan sammanfattas på följande sätt.

Ett globalsystem bör omfatta samtliga länder utom EG, EFTA och Spanien.

Den faktiska begränsningseffekten jämfört med nuvarande bilaterala begränsningssystem (se s. 15) ter sig högst osäker. Globalkontingenter skulle inte ge någon volymmässig begränsning i förhållande till den nuvarande importen. För de varor som omfattas av globalsystemet skulle emellertid ett tak sättas för framtida ökning av importen från de berörda länderna.

Ett globalsystem skulle sannolikt leda till en omfördelning mellan exportländerna till förmån dels för lågprisalternativ inom det fria området (EG, EFTA och Spanien), dels – vid en icke länderfördelad ram för importen ("äkt global") – till de mest konkurrenskraftiga länderna inom globalsystemet.

Ett globalsystem skulle innebära en övergång till en importreglering. Detta skulle medföra *dels* att den s. k. knapphetsrörelsen – dvs. den inkomst som uppstår till följd av den av restriktionerna skapade artificiella knappheten på importvaran – i större utsträckning skulle hamna i Sverige, *dels* att man skulle komma till rätta med problem rörande överutnyttjade kvoter och med vissa sätt att kringgå nuvarande begränsningar.

Sammanfattningsvis finner kommerskollegium att en övergång till ett globalsystem kan motiveras endast om ett sådant system ger den svenska tekoindustrin ett bättre skydd än MFA III kan erbjuda. Enligt kollegiet är den förbättrade skyddseffekten hos ett globalkontingentsystem högst osäker. Detta beror inte minst på att ett system som omfattar det västeuropeiska frihandelsområdet, varifrån merparten (år 1981: 53 % mätt i volym, 63 % mätt i värde) av de aktuella varorna importeras, aldrig kan ge en allomfattande (global) effekt. Tvärtom föreligger en uppenbar risk för att det geografiskt utökade skyddet inte kommer svensk produktion till godo utan gynnar producenter inom EG- och EFTA-länderna samt Spanien, vilkas kostnadsläge är fördelaktigare än svenska tillverkares. Den eventuella effekt som kan uppnås med ett globalsystem står enligt kollegiet inte i rimlig proportion till det handelspolitiska pris som Sverige riskerar att få betala, framför allt i form av åtgärder mot svensk export inom andra varuområden.

I studien redovisas bl. a. att importen från länder med vilka Sverige har begränsningsarrangemang (se s. 15) har minskat i volym (ton) från år 1977 till

år 1981. Dessa länders andel av totalimporten har nedgått med 6,8 procentenheter, medan övriga länder visar ökning, allt enligt följande tabell (procent):

	1977	1981	förändring
Begränsningsländer	45,8	39,0	- 6,8
Övriga länder (utan begränsningar)	54,2	61,0	+ 6,8
varav: - EG, EFTA och Spanien	49,3	53,0	+ 3,7
- andra länder	4,9	8,0	+ 3,1

Ett globalsystem skulle omfatta "begränsningsländer" och "andra länder". Dessa länders samlade andel av importen har under den redovisade perioden minskat med 3,7 procentenheter medan andelen för EG, EFTA och Spanien har ökat i motsvarande mån.

Multifiberavtalets förlängning (MFA III)

Sverige undertecknade i augusti 1982 avtal om förlängning av det internationella textilavtalet, det s. k. multifiberavtalet (MFA III). Avtalet gäller t. o. m. den 31 juli 1986 och omfattar medlemsstaterna i EG och ytterligare över 30 länder.

Vid undertecknandet gjorde Sverige en reservation av innebörd att hänsyn skall tas till den svenska textilindustrins bekymmersamma läge. I reservationen förutsätts att Sveriges deltagande i MFA III kommer att leda till tillfredsställande bilaterala avtal.

Multifiberavtalet är uppbyggt som en uppförandekod, som anger hur restriktioner inom den internationella textilhandeln får införas och bibehållas och kan betraktas som en ram för bilaterala begränsningsarrangemang. Avtalets syfte är att möjliggöra en fortsatt liberalisering och expansion av världens textilhandel under förutsättning att utvecklingen sker i ordnade former utan allvarliga störningar på enskilda marknader. Enligt avtalet får överenskommelser om begränsningar av handeln med tekovaror ingås om marknadsstörning eller risk för marknadsstörning föreligger. Exportlandet skall därvid tillförsäkras en viss årlig ökning - i normala fall minst 6 % - av den begränsade exportnivån.

I multifiberavtalet finns en speciell s. k. nordisk klausul, enligt vilken särskild hänsyn skall tas till importländer med små marknader, en exceptionellt hög importnivå och en i motsvarande mån låg inhemsk produktion, i syfte att undvika skada på deras nödvändiga minimiproduktion av textilier.

Det ursprungliga multifiberavtalet (MFA I) löpte under perioden 1974-1977. Efter en omförhandling förlängdes avtalet i något förändrad form för åren 1978-1981 (MFA II). Den mest betydande skillnaden mellan de

bägge avtalen var att det senare möjliggjorde genom bilaterala förhandlingar "gemensamt överenskomna skäligen avsteg från avtalet". De viktigaste avstegen kom i praktiken att bli nedskärningar av vissa exportländers etablerade begränsningskontingenter. Genom den nordiska klausulen lyckades Sverige under MFA I och MFA II uppnå gradvis minskade årliga ökningarna av begränsningsnivåerna. Under MFA II uppgick de till 1-2 % och i vissa fall t. o. m. lägre. Under MFA II uppnåddes också reduktioner i begränsningsnivåerna gentemot de viktigaste av de länder med vilka Sverige har begränsningsavtal.

Bland nya inslag i MFA III kan noteras följande:

- De länder som har den största exporten har förklarat sig beredda att med större förståelse se på de svårigheter deras tekoexport kan orsaka och bidra till att finna ömsesidigt godtagbara lösningar på problem föranledda av de stora begränsningskontingenterna. Vissa möjligheter finns således att nå överenskommelser om nedskärningar av tekoexporten från de dominerande tekoexportörerna.
- När en kvot under en längre tid inte utnyttjas skall detta kunna påverka storleken av kommande nivå.
- En nedgång i konsumtionen av tekovaror erkänns som en faktor som inverkar på bedömningen av om marknadsstörning föreligger eller inte.
- Bestämmelser har införts som förutsätter samarbete mellan import- och exportländer för att komma till rätta med fusk och illegal handel.
- De nordiska länderna har i MFA III uppnått en viss förstärkning av den tidigare nämnda nordiska klausulen.
- Små leverantörsländer, nya exportländer och bomullsproducerande länder har fått en förstärkt ställning i MFA III.

Bilaterala överenskommelser

Sedan åtskilliga år begränsas lågprisländernas tekoexport till Sverige. Avtal om begränsning av exporten till Sverige av tekovaror (främst kläder) finns f. n. med Brasilien, Filippinerna, Hongkong, Indien, Indonesien, Jugoslavien, Macao, Malaysia, Malta, Mauritius, Pakistan, Portugal, Singapore, Sri Lanka, Sydkorea och Thailand. Flertalet av avtalen har slutits inom ramen för multifiberavtalet. Detta avtal förutsätter att administrationen av restriktionerna skall ligga hos de exporterande länderna. De bilaterala avtal som har slutits med länder vilka inte har anslutit sig till multifiberavtalet löper i de flesta fall på två år och omfattar tekovaror som bedöms som känsliga.

Vidare begränsas även tekoimporten från statshandelsländerna, antingen genom särskilda överenskommelser inom ramen för bilaterala avtal eller, i några fall, genom ensidig begränsning från svensk sida. Restriktioner gäller också för importen från Taiwan. Utvecklingen av tekoimporten från alla

länder utanför EG utom Grekland och EFTA-länderna (exkl. Portugal) bevakas fortlöpande av kommerskollegium.

Hemtagningsystemet

Det s. k. hemtagningsystemet innebär i korthet följande.

Enligt tullagen (1973:670) skall varor som förs in i landet förtullas. Grundprincipen är att man inte får förfoga över införda varor innan detta har skett. Den som anger en vara till förtullning skall lämna tulldeklaration för varan till tullverket.

En importör som har regelbunden importverksamhet kan bli registrerad som hemtagare och därigenom få rätt att ta hand om och i allmänhet även förfoga över sina importvaror redan innan de har förtullats. När det gäller en del varor som är föremål för importrestriktioner får hemtagning ske endast om vissa särskilda villkor har uppfyllts. Detta gäller bl. a. varor som med hänsyn till allmän hälsovård eller säkerhet har omgärdats med importrestriktioner. En annan, i detta sammanhang mer aktuell, begränsning är förfogandeförbud för vissa varor som är föremål för importrestriktioner av handels- eller näringspolitiska skäl, dvs. bl. a. flertalet textilvaror från länder utanför EG och EFTA. Förfogandeförbudet innebär att hemtagaren måste förvara de hemtagna varorna i oförändrat skick till dess föreskrivna införselvillkor har uppfyllts och tullmyndighet meddelat att hinder för vidare förfogande över varorna inte föreligger.

När en hemtagare vill ta hand om en vara, skall han själv eller genom ombud lämna en hemtagningsanmälan till tullanstalt eller till tullupplag som har erhållit generaltullstyrelsens medgivande att mottaga sådan anmälan. I samband med att anmälan lämnas är hemtagaren i vissa fall skyldig att styrka att gällande införselvillkor (licenser m. m.) är uppfyllda och lämna vissa uppgifter för statistiskt ändamål. Hemtagaren behöver inte lämna någon tulldeklaration i samband med att varorna utlämnas till honom, utan detta görs i efterhand.

Fördelarna för hemtagarna framför andra importörer är sålunda bl. a. att varorna kan disponeras tidigare och att längre tid kan tas i anspråk för färdigställande av erforderliga tulldeklarationer. Tullverkets kontroll över hemtagare utövas genom inspektionsbesök och bokföringsgranskning. Missbruk av hemtagningsrätten kan leda till att denna rätt dras in.

Eiserkoncernen

AB Eiser är moderbolag i Eiserkoncernen och sedan år 1978 helägt dotterbolag till Statsföretag AB.

I Eiserkoncernen ingår 18 rörelsedrivande dotterföretag, varav tolv produktions- och försäljningsenheter och sex rena marknads- och försäljningsenheter. Bland de förra märks Cewilko AB, Eiser Strump AB, Eiser

Trikå AB, AB Malmö Strumpfabrik, Oscar Jacobson AB, Saxylle-Kilsund AB, Tiger-Rang AB och Trivab Konfektions AB. Verksamheten inom koncernen omfattar försäljning och tillverkning av bl. a. sport- och fritidsplagg, triksåplagg, tung herrkonfektion, klänningar, skydds- och arbetskläder, strumpor, garner, kostymtyger och specialväv.

År 1982 var medelantalet anställda i koncernen ca 3 800 personer. Av dessa var ca 2 900 anställda i Sverige och ca 900 anställda i företag i Danmark, Finland, Norge, England och Västtyskland. Av de anställda i utlandet arbetade 95 % i Finland. Produktionen i Sverige var utspridd på 14 olika kommuner, främst Borås (drygt 1 300 anställda) och Malmö (drygt 500 anställda).

Av följande tabell framgår Eiserkoncernens resultatutveckling under perioden 1978–1982 samt budgeterade värden för år 1983 (milj. kr.).

Eiser AB	1978	1979	1980	1981	1982	1983
Fakturerad försäljning	686	719	765	706	697	786
Varav till kunder i utlandet %	34	35	37	43	40	–
Resultat efter finansiella poster	– 107	– 61	– 36	– 70	– 55	– 31
Avkastning på totalt redovisat kapital %	– 16	– 8	– 1	– 7	– 1	3
Investeringar i anläggningar	11,8	19,3	23,5	21,4	26,0	7
Antal anställda	5 900	5 700	5 100	4 400	3 800	3 200

Nedläggningskostnaderna för avvecklade enheter uppgick under perioden till 56 milj. kr.

I början av år 1983 har MBL-förhandlingar inletts beträffande dels en avveckling av Karlskronafabriken inom Trivab Konfektions AB, dels en samordning av strumpverksamheten till ett företag, AB Malmö Strumpfabrik, dels en samordning av triksåverksamheten i Halmstad och Malmö till ett företag, Eiser Trikå i Malmö AB.

Statsföretag AB:s styrelse har vid ett sammanträde i april 1983 angivit vissa ekonomiska ramar som skall gälla för Eiser. Statsföretag kommer under en treårsperiod att ge Eiser ett kapitaltillskott av ca 275 milj. kr. Eisergruppen skall därefter inte längre visa förlust. Några ytterligare tillskott för förlusttäckning kan inte påräknas. Ytterligare förutsättningar som genom regerings- och riksdagsbeslut har angetts för Statsföretagsgruppen och därmed för Eiser är att verksamheten skall drivas med sikte på lönsamhet och med affärsmässiga bedömningar som grund för besluten. Detta kan innebära försäljningar av olika företag eller verksamhetsgrenar inom koncernen.

Eisers dotterbolag Saxylle-Kilsund skall enligt beslut av Statsföretags styrelse inte längre ingå i Eisergruppen utan bli ett dotterbolag direkt under Statsföretag.

Utskottet

Inledning

Riksdagen har sedan år 1976 årligen på regeringens initiativ fått ta ställning till förslag om åtgärder för tekoindustrin. Stöd av en rad olika slag har satts in i syfte att hejda tillbakagången inom branschen och skapa förutsättningar för en positiv utveckling. De årliga kostnaderna för sådana stödåtgärder har stigit till en nivå av 400–450 milj. kr. Försörjningsberedskapspolitiska överväganden spelar en viktig roll vid utformningen av tekopolitiken. De har bl. a. motiverat införandet av beredskapslån som skall medverka till att oundgänglig produktionskapacitet kan upprätthållas inom landet. Den stödform som drar de största kostnaderna tillhör det arbetsmarknadspolitiska området. Det är det s. k. äldrestödet, som otvivelaktigt i hög grad har bidragit till att dämpa sysselsättningsminskningen inom tekoindustrin och därmed också har regionalpolitisk betydelse. De industripolitiska stödåtgärderna tar sikte särskilt på införande av ny teknik inom branschen och på marknadsföringen av dess produkter.

Vid sidan av stödåtgärderna innefattar den statliga tekopolitiken också handelspolitiska åtgärder inom ramen för det internationella regelsystem som Sverige har anslutit sig till. Enligt en lag som antogs förra året får regeringen den 1 juli 1983 befogenhet att föreskriva om ursprungsmärkning av kläder som tillhandahålls yrkesmässigt.

Som ägare – via Statsföretag AB – till Eiserkoncernen svarar staten själv för en betydande andel av tekoproduktionen i landet. De förluster som Eiser har redovisat under en följd av år får också räknas till summan av de finansiella insatser som staten har gjort i tekoindustrin.

Med den proposition som nu föreligger syftar regeringen till en omläggning av tekopolitiken. Denna skall inte i samma utsträckning som hittills ha karaktären av en generell subventionspolitik utan i stället inriktas på vad som är utvecklingsbart inom branschen. Det gäller, säger industriministern, att stimulera företagen till åtgärder som stärker konkurrenskraften. För att en sådan politik skall bli framgångsrik anses det nödvändigt att de statliga insatserna fastställs för en längre tidsperiod. De riktlinjer som regeringen nu föreslår avser vad beträffar ekonomiska stödåtgärder i allmänhet en treårsperiod. I anslutning till en rad motioner, som i flertalet fall är starkt kritiska mot propositionen, granskar utskottet regeringens förslag till industripolitiska och handelspolitiska åtgärder. Utskottet tar också upp de förslag som avser försörjningsberedskapen på teko- och läderskoområdena. Härvidlag finns ett yttrande från försvarsutskottet, som har överlämnat ärendet i dessa delar till näringsutskottet. De arbetsmarknadspolitiska frågorna behandlas av arbetsmarknadsutskottet i ett särskilt betänkande (AU 1982/83:29). Den del av propositionen som gäller tullverkets resurser behandlas av skatteutskottet (SkU 1982/83:42). Den statliga tekoproduktionen inom Eiserkoncernen berörs inte särskilt i propositionen men väl i ett par

motioner. Näringsutskottet ägnar i detta betänkande ett avslutande avsnitt åt Eisers förhållanden.

Mål och riktmarke för tekopolitiken

Såsom närmare redovisas i propositionen (s. 7) har riksdagen vid tidigare tillfällen på vissa sätt angivit mål och riktmarke för tekopolitiken. Som riktmarke gäller nu att 1978 års produktionsvolym bör uppnås. Detta innebär att en inte obetydlig produktionsökning skall eftersträvas. År 1982 var produktionsvolymen nämligen ca 15 % lägre än år 1978. Som ett långsiktigt mål har uppställts att den svenska tekoindustrin skall svara för 30 % eller mer av den totala tillförseln av tekovaror. Inte heller detta krav är uppfyllt. Den svenska tekoindustrins nuvarande marknadsandelar på hemmamarknaden beräknas enligt propositionen till 25 % för textilprodukter och ca 20 % för kläder. Vid en bedömning från försörjningsberedskapssynpunkt måste givetvis beaktas att den svenska tekoproduktionen till en del är inriktad på export. Totalt motsvarar den sålunda mer än 30 % av den inhemska tillförseln.

I propositionen slås fast att tekopolitiken även i fortsättningen skall baseras på riktmärket om 1978 års produktionsvolym och målet om en svensk marknadsandel för tekovaror på hemmamarknaden om 30 % eller mer. Den i propositionen föreslagna tekopolitiken bör, hävdas det, tillsammans med devalveringens effekter skapa förutsättningar för en vändning i utvecklingen som resulterar i en ökning av produktionsvolymen och en förbättring av självförsörjningsgraden med sikte på 30-procentsmålet.

Preciseringen av tekopolitikens mål behandlas i motioner från moderata samlingspartiet, folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna och dessutom i en socialdemokratisk motion från allmänna motionstiden.

I motion 1982/83:2286 (fp) sägs i detta ämne att det nu är dags att undvika siffermässiga preciseringar av branschens storlek om vilkas bristande trovärdighet alla är medvetna. Staten kan inte, uttalar motionärerna, oavsett kostnaderna medverka till att upprätthålla en given produktionsnivå. Det oralistiska i att ange kvantifierade produktionsmål för tekobranschen betonas också i motion 1982/83:2285 (m). I båda motionerna understryks att det centrala målet för tekopolitiken bör vara att för tekoindustrin likaväl som för annan industriell verksamhet skapa så gynnsamma förutsättningar att expansiva och effektiva företag kan utvecklas.

Även vänsterpartiet kommunisterna hävdar i sin motion 1982/83:2290 att de siffermässiga preciseringarna i propositionen är oralistiska. I motionen föreslås i stället att bestämda kvalitetskrav skall anges för tekovaror och att en särskild arbetsgrupp skall tillsättas, bestående av dels specialister på teknik och material, dels representanter för de anställda. Gruppen skall pröva och utveckla idéer och förslag inom tekoområdet.

De mål som anges i motion 1982/83:1495 (s) överensstämmer med vad som

sägs i propositionen.

Utskottet delar regeringens uppfattning att statsmakterna fortsättningsvis bör ha samma riktmärke och mål för tekopolitiken som hittills. Flera av de stödåtgärder som har vidtagits är sådana som bör kunna få påtagliga verkningar på längre sikt. De produktions- och tillförselsiffror som de pessimistiska uttalandena om möjligheterna till måluppfyllelse baseras på hänför sig till tiden före devalveringen hösten 1982. En förbättrad konkurrenskraft och därmed en ökad produktionsvolym ter sig nu som ett realistiskt framtidsperspektiv för tekoindustrin. En sänkning av den uttalade ambitionsnivån skulle enligt utskottets mening minska trovärdigheten hos statens satsningar på tekoindustrin och sålunda motverka syftet med dessa. Utskottet avstyrker följaktligen motionerna 1982/83:2285 (m) och 1982/83:2286 (fp) i de delar som berör tekopolitikens mål.

Att tekoindustrins mål skulle, såsom föreslås i motion 1982/83:2290 (vpk), uttryckas i form av kvalitetskrav på tekoproduktionen, finner utskottet inte vara ett gångbart alternativ till de målformuleringar i kvantitativa termer som hittills har tillämpats. Enligt utskottets mening är det inom ramen för en socialt inriktad marknadsekonomi främst en uppgift för konsumenterna själva att – med bistånd av de myndigheter som handhar konsumentfrågor – skapa och upprätthålla efterfrågan på sådana produkter som bäst gagnar dem vad gäller urval och kvalitet. Utskottet avstyrker därför motion 1982/83:2290 (vpk) i här aktuell del.

En grundtanke i årets finansplan (prop. 1982/83:100 bil. 1 s. 24) är att staten skall inta en mera restriktiv hållning när det gäller stöd till branscher i kris. Ett långsiktigt beslut bör, sägs det i finansplanen, fattas beträffande de statliga stödinsatserna inom tekoområdet. Tyngdpunkten i stödet till tekoindustrin bör förskjutas från generellt stöd till mer selektivt stöd. Målet bör därvid vara en gradvis neddragning av det totala stödets omfattning. Den omläggning av tekopolitiken som föreslås i proposition 1982/83:130 grundas på dessa principer. Den syftar till att ytterligare stärka tekobranschens konkurrenskraft på sikt för att därmed öka produktionsvolymen och höja hemmamarknadsandelen. Stödprofilen ändras enligt propositionen genom en kraftig satsning på effektivitetsfrämjande och marknadsstödjande åtgärder, så att dessa utgör mer än hälften av stödet. I propositionen understryks att den föreslagna tekopolitiken för att bli framgångsrik måste bygga på en långsiktig planering och därför läggas fast för en längre tidsperiod.

Statens industripolitiska stöd till tekoindustrin handhas till större delen av statens industriverk. Det omfattar branschfrämjande åtgärder, särskilda strukturgarantier samt rationaliseringslån till konfektionsindustrin.

För branschfrämjande åtgärder föreslår regeringen en betydande resursökning för de kommande tre budgetåren. Under innevarande budgetår står 43 milj. kr. till buds för detta ändamål. Anslaget för budgetåret 1983/84 beräknas till ca 56,2 milj. kr., vartill kommer ca 4,3 milj. kr. för administration m. m., vilket belopp ingår i anslaget till statens industriverk (prop.

1982/83:113, NU 1982/83:39). Härigenom skall ytterligare medel kunna ges för exportfrämjande åtgärder. Vidare planeras en kraftig ökning av stödet till marknadsföring av svenska tekoprodukter på hemmamarknaden och ökade insatser i fråga om produktutveckling och design.

Verksamheten med särskilda strukturgarantier för tekoindustrin föreslås fortsätta under budgetåret 1983/84 med en oförändrad ram av 259,5 milj. kr. men utan den nuvarande möjligheten till räntebefrielse.

Vidare föreslås fortsatt verksamhet med lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin. När det är fråga om hemtagning av utlandstillverkning, som efter devalveringen bedöms kunna drivas i Sverige, föreslås lån kunna ges även vid investeringar som ökar kapaciteten.

En rad motioner behandlar valet mellan generella och selektiva stödformer. Användningen av selektiva medel i industripolitiken kritiseras skarpt. Motionärerna menar att stödprofilen i tekopolitiken bör ändras i riktning mot generella stödåtgärder. I motionerna 1982/83:2285 (m) och 1982/83:2288 (m) framhålls särskilt att de statliga insatserna måste vara så utformade att en konkurrens på lika villkor kan upprätthållas mellan företagen i branschen. Från sina utgångspunkter yrkar motionärerna på avsevärda minskningar av de anslagsbelopp som regeringen har förordat. Anslaget till branschfrämjande åtgärder sänks enligt motionerna 1982/83:2251 (c) och 1982/83:2286 (fp) till en nivå som ligger 10 milj. kr. under den regeringen har angivit; beloppet blir sålunda ca 46,2 milj. kr. Enligt motion 1982/83:2285 (m) begränsas detta anslag till 20 milj. kr., vilket i förhållande till regeringens förslag innebär en nivåsänkning med drygt 36 milj. kr. Det av regeringen begärda beloppet för lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin, 20 milj. kr., föreslås i den förstnämnda motionen bli reducerat till 18 milj. kr. Enligt de båda senare motionerna halveras det till 10 milj. kr. Ytterligare föreslås i motion 1982/83:2285 (m) att de särskilda strukturgarantierna för tekoindustrin och det begärda anslaget till kostnader för räntebefrielse vid sådana garantier skall slopas. Detta anslag, som har beräknats till 1,5 milj. kr., är avsett att täcka kostnader för räntebefrielse som beviljas t. o. m. innevarande budgetår.

En till beloppet icke specificerad begränsning av den totala stödsumman förespråkas i motion 1982/83:2288 (m). De selektiva stödåtgärderna bör enligt denna motion begränsas till att omfatta avskrivningslån för konsulttjänster som är behövliga i direkt anknytning till tekoindustrins investeringar samt exportstöd av ungefär samma omfattning som under senare år.

I motion 1982/83:1495 (s), som väcktes under allmänna motionstiden, uttalas önskemål om en översyn av stödformerna enligt de riktlinjer som nu redovisas i propositionen.

Liksom regeringen anser utskottet att statens insatser på tekoområdet bör få en ändrad profil, som innebär ökad andel effektivitetsfrämjande och marknadsstödjande åtgärder. Den allmänna inriktning av stödåtgärderna som föreslås i propositionen tillstyrks av utskottet, och de avvikande

förslagen i motionerna 1982/83:2251 (c), 1982/83:2285 (m), 1982/83:2286 (fp) och 1982/83:2288 (m) avstyrks.

Regeringens förslag till anslag för branschfrämjande åtgärder inom tekoindustrin är enligt utskottets mening väl avvägt och tillstyrks därför.

Det är, som industriministern uttalar i propositionen, angeläget att staten bidrar till att stimulera en fortsatt effektivitetsförbättring inom konfektionsindustrin. Likaså är det angeläget med stöd som bidrar till att tillverkning som svenska tekoföretag bedriver utomlands kan tas hem. Rationaliseringslånen till konfektionsindustrin är avsedda för de syften som nu har nämnts.

Anslag för sådana lån bör anvisas enligt regeringens förslag.

Utskottet finner det motiverat att strukturgarantier för tekoindustrin får, såsom regeringen föreslår, utfärdas även under nästa budgetår så länge det kan ske inom den ekonomiska ram som har fastställts för det nu innevarande budgetåret.

Genom att möjligheten att erhålla räntebefrielse slopas kommer en besparing att göras. För täckande av kostnader för räntebefrielse som beviljas t. o. m. innevarande budgetår enligt den nu gällande förordningen (1981:661) om strukturgarantier, m. m., erfordras emellertid ett anslag under budgetåret 1983/84. Detta anslag bör, såsom regeringen föreslår, föras upp med 1,5 milj. kr. Utskottet avstyrker sålunda motion 1982/83:2285 (m) i här aktuell del. Med anledning av motionärernas yrkande om avslag på propositionen i dess helhet vill utskottet framhålla att riksdagen inte kan undandra sig att anvisa medel till täckande av kostnader för sådan räntebefrielse som redan har beviljats.

Prissättningen på tekovaror i detaljhandeln

Flera gånger tidigare, senast förra året (NU 1981/82:50 s. 17), har prissättningen på tekovaror i detaljhandeln ägnats uppmärksamhet vid riksdagens behandling av frågor av tekopolitiken. Detta ämne har under allmänna motionstiden i år tagits upp i motion 1982/83:1495 (s). Statens pris- och kartellnämnd har, framhåller motionärerna, i en utredning konstaterat att prissättningen inte är kostnadsanpassad. Regeringen bör, menar de, följa upp denna utredning och vidta de åtgärder som är motiverade.

Ämnet berörs även i propositionen. Industriministern vill vad gäller prissättningsfrågorna avvakta resultatet av den utveckling som, bl. a. med hjälp av stimulansåtgärder inom ramen för branschprogrammet vid statens industriverk, på olika sätt pågår mot ökat samarbete mellan tekoföretagen och handeln. Han är därför, förklarar han, inte beredd att nu föreslå att frågan om lagstiftning aktualiseras.

Utskottet delar uppfattningen att något initiativ på detta område inte är motiverat f. n. och föreslår följaktligen ingen åtgärd av riksdagen med anledning av motion 1982/83:1495 (s) i nu angiven del. Härvid förutsätter utskottet att regeringen noga följer utvecklingen och är beredd att vidta åtgärder om hittillsvarande initiativ inte inom rimlig tid leder till en i här

aktuellt avseende godtagbar prissättning på tekovaror i detaljhandelsledet.

Statligt saneringsbolag

Ett annat förslag i motion 1982/83:1495 (s) är att ett statligt saneringsbolag för tekoindustrin skall inrättas med uppgift att förebygga ytterligare företagsnedläggningar inom branschen. Socialdemokraterna har, anföret motionärerna, de senaste åren framställt krav härom i sina partimotioner om tekopolitiken. Senast skedde detta förra året (NU 1981/82:50 s. 4). Yrkandet var då att frågan om ett sådant bolag skulle tas upp i det fortsatta utrednings- och planeringsarbetet på tekoområdet.

Det meddelas i propositionen att man från Beklädnadsarbetarnas förbunds sida har föreslagit inrättande av en särskild grupp med uppgift att överväga saneringsåtgärder för krisdrabbade tekoföretag. Enligt propositionen bör en grupp med denna uppgift inrättas vid statens industriverk på försök under perioden 1983/84 – 1985/86.

Om så sker tillgodoses det angivna önskemålet i motionen till viss del. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motionen så vitt det gäller inrättande av ett saneringsbolag.

Handelspolitik

Under denna rubrik behandlar utskottet frågor rörande införandet av ett globalkontingentsystem, införandet av en socialklausul i utrikeshandeln, uppstramning av hemtagningssystemet, ursprungsmärkning och åtgärder för att begränsa importen av skinnkläder.

Införande av globalkontingenter, m. m.

Kommerskollegium har utrett frågan om övergång från bilaterala begränsningsavtal under multifiberavtalet (MFA) till ett globalkontingentsystem (s. 13) med stöd av GATT-avtalet. Ett sådant system skulle då omfatta samtliga länder utom EG- och EFTA-länderna samt Spanien. På grund av att ett globalkontingentsystem inte kan förutses leda till minskad import och med hänsyn till att det finns risk för handelspolitiska motåtgärder förordar kommerskollegium att ett sådant system icke skall införas.

Sverige, som med reservation har anslutit sig till MFA III – vilket gäller t. o. m. den 31 juli 1986 –, bör enligt propositionen i första hand pröva möjligheterna att inom MFA:s ram begränsa lägprisimporten genom omförhandling av gällande bilaterala avtal allt eftersom dessa löper ut. En förutsättning för att Sverige skall stå kvar i MFA är att det samlade resultatet av inledda och kommande förhandlingar bedöms som tillfredsställande. Skulle detta inte bli fallet kan, sägs det i propositionen, ett annat

skyddssystem få övervägas, i första hand globalkontingenter.

Ett klart ställningstagande mot utnyttjande av globalkontingenter för begränsning av tekoimporten görs i motion 1982/83:2286 (fp). Av motionen framgår att folkpartiet helt avvisar tanken på ytterligare handelshinder. Motsvarande syn på användandet av ytterligare handelshinder kommer till uttryck i motion 1982/83:2285 (m).

I motion 1982/83:1495 (s) begärs däremot att ett system med globalkontingenter omedelbart skall införas och i motion 1982/83:2251 (c) att ett sådant system skall prövas. I motion 1982/83:2288 (m) anförts att regeringen bör ha en hög beredskap för ett eventuellt införande av globalkontingenter.

Vänsterpartiet kommunisterna anför i motion 1982/83:2290 att det både från ekonomisk och social synpunkt är möjligt och riktigt att begränsa import från sådana länder där det multinationella kapitalet utnyttjar självständiga nationers politiska betryck och svaghet för att bereda sig extra fördelar. Av detta skäl bör, sägs det i motionen, en socialklausul införas.

Av propositionen framgår att Sverige såsom anslutet till MFA III kommer att i första hand pröva möjligheterna att inom dess ram begränsa lågprisimporten genom omförhandling av gällande bilaterala begränsningsavtal. Sådana förhandlingar pågår allt eftersom de bilaterala avtalen löper ut.

Utskottet vill understryka att de positiva effekter på branschens produktivitet och konkurrenskraft som följer av tekopolitikens omläggning inte kan göra sig omedelbart gällande. Därför måste tekopolitiken tills vidare stödjas av handelspolitiken inom de ramar som Sveriges internationella åtaganden ger.

De motionsyrkanden som gäller denna fråga går ut på antingen att riksdagen skall göra ett kategoriskt uttalande mot användningen av globalkontingenter eller att riksdagen skall mer eller mindre ta ställning för ett sådant importbegränsande system. Utskottet delar regeringens uppfattning att Sverige innan andra medel prövas i första hand måste undersöka möjligheterna att inom ramen för MFA III begränsa lågprisimporten genom begränsningsavtal. Något uttalande härutöver finner utskottet inte motiverat i dagens läge. Det bör emellertid erinras om att inte alla lågprisländer omfattas av MFA III. För den händelse en betydande ökning av tekoimporten från ett sådant land kan noteras förutsätter utskottet att regeringen tar initiativ till erforderliga åtgärder. Med det sagda avstyrker utskottet alla de nyss nämnda motionerna i här aktuella delar.

När det gäller kravet i motion 1982/83:2290 (vpk) att importen skall begränsas med stöd av en socialklausul vill utskottet erinra om att ett likadant motionsyrkande förelåg förra året (NU 1981/82:50 s. 17). Utskottet betecknade då detta krav som alltför långtgående och avstyrkte det på den grunden. Utskottet finner ingen anledning att nu ändra sitt ställningstagande.

Hemtagningsystemet

Det s. k. hemtagningsystemet – för vilket en redogörelse har lämnats i det föregående (s. 16) – har påtagliga fördelar för såväl myndigheter som importörer. Det är, som framhålls i propositionen, ett arbetsbesparande, smidigt och resurssnålt system. Det har emellertid kritiserats med hänsyn till att det medför risker för att importregleringarna kan kringgås.

I propositionen förutskickas en uppstramning av hemtagningsystemet på tekoombudet innebärande att det i fortsättningen skall krävas att hemtagningsanmälan i förekommande fall innehåller uppgift om vad importlicensen har för nummer och var licensen försvaras. Om uppgifterna inte lämnas eller är oriktiga måste varorna transiteras eller läggas på upplag. Föredragande statsrådet framhåller i propositionen att det är angeläget att kommerskollegiets handläggning av hithörande frågor blir snabb och smidig, så att den reguljära handeln inte störs mer än nödvändigt av den nya ordningen. Detta kräver, enligt propositionen, en viss förstärkning av myndighetens resurser. I budgetpropositionen har regeringen föreslagit ett anslag till kollegiet av 30 267 000 kr. Den föreslår nu att anslagsbeloppet därutöver höjs med 272 000 kr. Denna resursförstärkning är avsedd att användas till två tjänster vid kollegiets licenssektion.

Frågan om uppstramning av hemtagningsystemet behandlas i fyra motioner.

Det bör snabbt fastställas, sägs det i motion 1982/83:1495 (s), om det nuvarande hemtagningsystemet har möjlighet att fungera. Om så inte är fallet bör, säger motionärerna, systemet omedelbart avskaffas. Motion 1982/83:2288 (m) innehåller kritik mot hemtagningsystemet. Det skulle vara naturligt, säger motionärerna, om de som inte följer bestämmelserna ådömdes mycket kraftiga böter. Därigenom borde missbruket kunna stävjas.

I motionerna 1982/83:2286 (fp) och 1982/83:2289 (m) avvisas helt tanken på en uppstramning av hemtagningsystemet. I motionerna framhålls att den föreslagna uppstramningen kan medföra att varor blir liggande hos tullen i veckor i väntan på olika administrativa åtgärder. Detta är, menar motionärerna, en stor olägenhet för importörerna men innebär också en fördyring av varorna som får bäras av de svenska konsumenterna.

Det har visat sig att förfogandeförbudet inom ramen för det gällande hemtagningsystemet ofta överträds. Utskottet delar därför regeringens uppfattning att en reform av systemet är nödvändig. Propositionens förslag till uppstramning av systemet innebär att anpassningen av de administrativa rutinerna inte går längre än vad som oundgängligen krävs för att gällande regleringar skall fungera på det sätt som har avsetts. För att det skall ges tid för anpassning av rutinerna till de nya reglerna föreslås att förändringen skall ske först den 1 januari 1984.

Genom en skärpning av hemtagningsystemet enligt regeringens förslag

tillgodoses de krav som framställs i motion 1982/83:1495 (s). Med hänsyn till att, enligt vad som meddelas i propositionen, frågan om en avgiftssanktion f. n. övervägs inom regeringskansliet, anser utskottet att riksdagen inte nu bör ta ställning i sanktionsfrågan genom att uttala sig för att missbruk av hemtagningsystemet skall stävjas genom en annan form av sanktion, nämligen kraftiga böter. Utskottet avstyrker således motion 1982/83:2288 (m) i här aktuell del. Det bör nämnas att ett i motion 1982/83:2251 (c) framfört yrkande om sanktionssystemet har behandlats av skatteutskottet (SkU 1982/83:42). Av det nyss sagda följer att motion 1982/83:2289 (m) avstyrks liksom också motion 1982/83:2286 (fp) i den mån den är riktad mot den planerade uppstramningen av hemtagningsystemet.

Frågan om anslag till kommerskollegium för nästa budgetår tar utskottet i dess helhet upp i detta sammanhang. Regeringens förslag i budgetpropositionen (prop. 1982/83:100 bil. 5 s. 107) föranleder från där angivna förutsättningar ingen erinran.

I enlighet med vad som sedermera har föreslagits i proposition 1982/83:130 bör anslaget höjas så att kollegiet kan förstärka licenssektionens resurser och därmed effektivisera kontrollen av tekoimporten. Utskottet förordar alltså det slutliga anslagsbelopp som anges i den sistnämnda propositionen. Motionerna 1982/83:2285 (m) och 1982/83:2286 (fp) avstyrks följaktligen i motsvarande delar.

Övriga handelspolitiska frågor

Regeringen kommer, som inledningsvis har nämnts, fr. o. m. den 1 juli 1983 att kunna föreskriva att kläder som saluhålls till förbrukare inom landet skall vara försedda med uppgift om ursprungsland.

Den s. k. gränsmodellen för ursprungsmärkning – dvs. krav på märkning vid införsel till landet – bör därvid införas, hävdas det i motion 1982/83:2288 (m). Det är, menar motionärerna, endast om så sker som ursprungsmärkningen får en reell innebörd.

I propositionen meddelas att en arbetsgrupp inom regeringskansliet har fått i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att systemet med ursprungsmärkning senare kan kompletteras med krav på märkning vid införsel av varor till landet. Enligt utskottets mening bör resultatet av detta utredningsarbete avvaktas. Utskottet avstyrker följaktligen motion 1982/83:2288 (m) i berörd del.

På grund av en markant minskning av konsumtionen av skinnkläder och ökning av importandelen har skinnindustrin i bl. a. Malungsområdet kraftigt reducerats. I motion 1982/83:2287 (s) begärs att den möjlighet att följa branschens utveckling genom ett importlicenssystem som gäller för kläder av väv och trikå även införs för skinnkläder. Att samma tullnivå skall gälla för skinnkläder som för kläder i övrigt rekommenderas också. Motionärerna kräver dessutom att ett begränsningsavtal med Republiken Korea (Sydko-

rea) upprättas och att den skärpning av tullövervakningen som föreslås i propositionen även skall omfatta skinnkläder.

Enighet har nyligen nåtts mellan Sverige och Republiken Korea om ett nytt begränsningsavtal inom tekoområdet. Avtalet omfattar emellertid inte skinnkläder, vilket får ses mot bakgrund av att multifiberavtalet, som är styrande för begränsningsavtalen, inte täcker dessa produkter. Vad beträffar uppföljningen av importen av skinnkläder kan nämnas att regeringen år 1976 uppdrog åt kommerskollegium att statistiskt övervaka importen inom detta område och regelbundet till utrikesdepartementets handelsavdelning rapportera om utvecklingen, varvid särskilt skall anges kvantiteter, priser och ursprungsländer. Enligt utskottets mening får denna importövervakning vad gäller skinnkläder anses tillräckligt effektiv.

Konkurrenssituationen för den svenska produktionen av skinnkläder gentemot importen från lågprisländer är, liksom i fråga om olika produktområden inom tekoindustrin, svår. Att några speciella åtgärder vidtas med sikte särskilt på tillverkningen av skinnkläder vill utskottet emellertid inte nu förorda. Utskottet förutsätter att regeringen även fortsättningsvis noga följer importutvecklingen för skinnkläder. Mot här angiven bakgrund avstyrks motion 1982/83:2287 (s).

Försörjningsberedskapen på tekoområdet

I bilaga 3 till propositionen föreslås dels allmänna riktlinjer för försörjningsberedskapen på teko- och läderskoområdena, dels ett vidgat bemyndigande för regeringen att medge avtal om nya beredskapslån samt ytterligare anslagsmedel till beredskapslagring och industriella åtgärder i regi av överstyrelsen för ekonomiskt försvar. Regeringens förslag i denna del av propositionen och motionsyrkanden med anknytning därtill har hänvisats till försvarsutskottet. Detta utskott har redovisat sina ställningstaganden i ett yttrande (FöU 1982/83:1 y) och med detta överlämnat ifrågavarande delar av propositionen och motionerna till näringsutskottet.

Innehållet i de föreslagna riktlinjerna framgår av en sammanfattning i försvarsutskottets yttrande, till vilken näringsutskottet hänvisar. Riktlinjerna omfattas av det avslagsyrkande i motion 1982/83:2285 (m) som gäller propositionen i dess helhet. Ytterligare två motioner är aktuella i detta sammanhang. Ett uttalande i motion 1982/83:2251 (c) – vilket ingår i underlaget för ett yrkande om att i motionen anförda riktlinjer skall godkännas – tycks vara att tolka så, att försörjningsstandarden inom tekoområdet, dvs. den s. k. krigsgarderoben, skall bestämmas även av andra faktorer än de försörjningspolitiska. I motion 1982/83:1245 (vpk) yrkas på åtgärder för att varaktigt säkra 1977 års försörjningsberedskapsmål för skoområdet, innebärande en inhemsk produktion av 2,0–2,5 miljoner par läderskor per år. Hänsyn skall härvid, begär motionären, tas till sysselsättningen inom Örebro-Kumlaregionen.

Försvarsutskottet har lämnat förslagen till allmänna riktlinjer för försörjningsberedskapen på teko- och läderskoområdena utan erinran. Avslagsyrkandet i motion 1982/83:2285 (m) har i denna del inte vidhållits från moderata samlingspartiets sida. Det refererade uttalandet i motion 1982/83:2251 (c) har försvarsutskottet från sin utgångspunkt lämnat utan kommentar.

Näringsutskottet finner det självklart att riktlinjer för den försörjningsstandard som i en krissituation skall upprätthållas på tekoområdet bör utformas med hänsyn endast till de behov som kan konstateras och sålunda inte bör styras av industripolitiska bedömningar. Följaktligen ansluter sig utskottet inte till de nyss angivna synpunkterna i motion 1982/83:2251 (c). Med hänvisning till vad försvarsutskottet har anfört föreslår näringsutskottet att riksdagen godkänner de i propositionen angivna allmänna riktlinjerna för försörjningsberedskapen på tekoområdet.

Vad gäller försörjningsberedskapen på läderskoområdet hänvisar näringsutskottet med instämmande till vad försvarsutskottet har anfört och tillstyrker sålunda regeringens förslag. Yrkandet i motion 1982/83:1245 (vpk) föranleder utskottet att – med hänvisning till propositionen – notera att regeringen kan förutsättas nogga ge akt på problemen inom läderskoområdet. Motionen avstyrks med vad som sagts.

Riksdagen har nyligen (prop. 1982/83:100 bil. 6, FöU 1982/83:9 s. 61, rskr 1982/83:271) bemyndigat regeringen att under budgetåret 1983/84 inom en kostnadsram av 200 milj. kr. medge avtal om nya beredskapslån som medför utbetalningar under senare budgetår. Den utvidgning av denna kostnadsram som regeringen nu har föreslagit gäller ett belopp av 120 milj. kr. Motionerna 1982/83:2285 (m) och 1982/83:2286 (fp) innehåller yrkanden att propositionen skall avslås på denna punkt. Försvarsutskottet har ställt sig bakom regeringens förslag; en minoritet (m, fp) menar emellertid att det avsedda syftet – att trygga försörjningsberedskapen på det grundtextila området – i första hand bör tillgodoses genom att det tillgängliga totala utrymmet för nya beredskapslån disponeras om. I andra hand skulle det bli regeringens sak att komma till riksdagen med ett nytt förslag rörande beredskapslånen.

Näringsutskottet ställer sig liksom försvarsutskottet positivt till regeringens förslag och tillstyrker alltså att riksdagen ger regeringen det begärda vidgade bemyndigandet.

Samtidigt som det nyss redovisade bemyndigandet lämnades har riksdagen anvisat 285 milj. kr. till beredskapslagring och industriella åtgärder på det ekonomiska försvarets område. Enligt det förslag som regeringen nu har lagt fram skall detta anslag ökas med 16 milj. kr. Även på denna punkt finns avslagsyrkanden i motionerna 1982/83:2285 (m) och 1982/83:2286 (fp). Försvarsutskottet och minoriteten inom detta har tagit ställning på samma sätt som i det föregående fallet.

Näringsutskottet är inte övertygat om att en samlad bedömning av de olika anslagsändamålen på tekoområdet bör resultera i en ytterligare höjning av

det nu berörda anslaget. Det bör här erinras om att arbetsmarknadsutskottet behandlar frågan om äldrestödets omfattning. Näringsutskottet anser att det i första hand bör prövas om önskvärda insatser i form av ökad beredskapslagring och utvidgade industriella åtgärder kan åstadkommas inom den finansiella ram som redan har beslutats. Det får ankomma på regeringen att verkställa denna prövning och ta de nya initiativ som kan bli erforderliga. Näringsutskottet föreslår alltså att riksdagen lämnar förslaget om anslagshöjning utan bifall. Därmed tillgodoses de båda nämnda motionerna på denna punkt.

Försvarsutskottet har avstyrkt ett yrkande i motion 1982/83:2290 (vpk) som går ut på att regeringen skall låta granska hur stödet från överstyrelsen för ekonomiskt försvar till tekoföretagen har fungerat. I motionen betecknas en sådan granskning som nödvändig för att ett grundläggande förtroende skall återställas och för att det skall klargöras "vad som egentligen skett, då det gäller de privata företagen och statens beredskapspolitik".

Näringsutskottet finner inte anledning till någon annan bedömning än försvarsutskottets och avstyrker alltså motionsyrkandet.

Eiserkoncernen

Förhållandena inom den statliga Eiserkoncernen tas, som inledningsvis har nämnts, inte särskilt upp i proposition 1982/83:130. De berörs emellertid i fyra motioner. Två av dessa är partimotioner från vänsterpartiet kommunisterna, nämligen motion 1982/83:2036, som väcktes under allmänna motions-tiden, och motion 1982/83:2290, som har föranletts av propositionen. Motionerna 1982/83:2285 (m) och 1982/83:2288 (m) innehåller också var sitt yrkande som gäller Eiserkoncernen. Som bakgrund till den framställning som nu följer har en kort redogörelse för Eiser – som ingår i Statsföretagsgruppen – lämnats tidigare i detta betänkande (s. 16).

Det enda rimliga målet för en statligt ägd tekoindustri är, sägs det i motion 1982/83:2036 (vpk), att den skall ge de arbetande ett avgörande inflytande och konsumenterna av tekovaror ett alternativ till den förlust i ändamålsenlighet och bruksvärde som präglar merparten av branschens utbud. Ledningen för Eiserkoncernen har inte, menar motionärerna, i något av dessa avseenden fyllt måttet utan har i stället agerat på ett sätt som skapat tvivel om koncernens metoder och avsikter. En genomgripande revision av koncernen och av ledningens verksamhet bör, enligt motionen, komma till stånd och utföras av oberoende expertis och under full insyn för de anställda.

I motion 1982/83:2290 (vpk) upprepas kravet på en revision av Eiser. Vidare anförs här att den statliga textilkoncernen borde ha kunnat utvecklas till en bärare av förnyelse inom tekoindustrin. Skall Eiser förmå hävda sig i framtiden måste, säger motionärerna, en ny formulering av dess företagspo-

litik ske, och detta kräver en demokratisering av koncernens styr- och ledningsorgan.

När Eiser och Algots i Borås förstatligades varnades, sägs det i motion 1982/83:2288 (m), från moderata samlingspartiets sida för de negativa konsekvenser som detta skulle föra med sig. Vad som inträffat är, menar motionärerna, ett slående bevis för följderna av selektiva åtgärder. Hundratals miljoner kronor har satts in i dessa företag utan att förbättringar av bestående slag har kunnat skönjas. Tidigare har från moderat håll föreslagits att en uppdelning av Eiser i mindre enheter skulle komma till stånd och en privatisering genomföras. I motionen upprepas nu detta förslag. Det yrkande i motion 1982/83:2285 (m) som berör Eiser går ut på att riksdagen skall göra ett uttalande till regeringen om vikten av att tekopolitiken utformas på ett sådant sätt att statligt och enskilt ägda företag får likvärdiga konkurrensvillkor.

I proposition 1982/83:68 om rekonstruktion av Statsföretagsgruppen underströks att företagsgruppen måste genomgå en radikal rekonstruktion syftande till att dotterbolagen inom gruppen skall bli vinstgivande. Detta innebär att det ankommer på Statsföretags ledning att utarbeta erforderliga handlingsprogram för dotterbolagen. I propositionen nämndes Eiser som ett av de företag där åtgärder måste vidtas. Kostnaderna för en rekonstruktion av Eiser skall rymmas inom ramen för det kapitaltillskott som Statsföretag har tillfört Eiser. Riksdagens beslut (NU 1982/83:25, rskr 1982/83:181) innebar bifall till regeringens förslag i här aktuell del.

Statsföretags ledning har inför utskottet redogjort för den första fasen i rekonstruktionsarbetet vad gäller Eiserkoncernen. Därvid konstaterades att en samordning av dotterbolagen i koncernen inte medför några större fördelar. De olika företagsenheterna är mycket heterogena, och koncernen kommer genom försäljning av vissa enheter att minska i omfattning. Vidare gäller att verksamheten skall drivas på affärsmässiga grunder och att inga av de i koncernen ingående företagen längre kommer att vara s. k. offertföretag.

Rekonstruktionen kommer att medföra höga kostnader för Statsföretag, som har angivit en ekonomisk ram på 250–300 milj. kr. för dess genomförande.

Utskottet noterar sålunda att rekonstruktionen av Eiserkoncernen pågår efter de riktlinjer som riksdagen har angivit i mars i år.

Mot denna bakgrund finner utskottet inte anledning för riksdagen att, såsom krävs i motionerna 1982/83:2036 (vpk) och 1982/83:2290 (vpk), av regeringen begära en särskild revision av Eiserkoncernen.

När det gäller förslaget i motion 1982/83:2288 (m) att Eiserkoncernen skall delas upp och privatiseras hänvisar utskottet till den nyss lämnade redogörelsen för det pågående rekonstruktionsarbetet. Som där framgått kan vissa delar av koncernen komma att avyttras. Utskottet delar emellertid inte uppfattningen att privatisering skall gälla som en allmän princip vid

rekonstruktionen av Eiser.

I motion 1982/83:2036 (vpk) ställs även kravet att Statsföretags ledning skall inleda omedelbara förhandlingar med de anställda inom Eiserkoncernen med sikte på att de olika företagsenheterna skall överföras i de anställdas ägo och drivas i kooperativ form. Som just nämnts innefattar rekonstruktionen av Eiser att Statsföretag kan komma att sälja vissa enheter av företaget. Härvid kan också en försäljning till de anställda bli aktuell. Något uttalande från riksdagen av angiven innebörd finner utskottet inte motiverat. Motionen avstyrks följaktligen i nu berörd del.

Det nämnda kravet i motion 1982/83:2290 (vpk) på en demokratisering av Eiserkoncernens lednings- och styrorgan går närmare bestämt ut på att den nuvarande ledningen skall ersättas av organ där representanter för de anställda är i majoritet.

Det ankommer på Statsföretag att som Eisers ägare tillse att företaget har en väl fungerande ledning. Självfallet är det angeläget att denna ledning har de anställdas förtroende. Enligt gällande bestämmelser – i lagen (1976:351) om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar – ingår arbetstagarrepresentanter såväl i moderbolaget AB Eisers styrelse som i styrelsen för de dotterbolag som har minst 25 anställda. Utskottet vill slå fast att riksdagen inte bör på annat sätt än genom lagstiftning och genom generella riktlinjer för de statliga företagen ta ställning till hur ledningsfunktionerna hos dessa bör utövas. Motion 1982/83:2290 (vpk) avstyrks alltså i nu berörd del.

Det nyss berörda yrkandet i motion 1982/83:2285 (m) beträffande likvärdiga konkurrensvillkor för statliga och enskilda tekoföretag står i överensstämmelse med en vedertagen princip och ger enligt utskottets mening inte anledning till något särskilt uttalande av riksdagen.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *mål för tekopolitiken*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:130 i ifrågavarande del och motion 1982/83:1495 i ifrågavarande del samt med avslag på motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del, motion 1982/83:2286 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1982/83:2290 yrkandena 2 och 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
2. beträffande *inriktningen av de industripolitiska åtgärderna*
att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:130 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1982/83:2251 yrkande 1 i ifrågavarande del, motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del och yrkande 2, motion 1982/83:2286 yrkande

1 i ifrågavarande del och motion 1982/83:2288 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. beträffande *anslag till branschfrämjande åtgärder*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:130 bilaga 1 punkt B 8 och med avslag på motion 1982/83:2251 yrkande 3, motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del och yrkande 3 och motion 1982/83:2286 yrkande 7 till *Branschfrämjande åtgärder för tekoindustrin* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 56 189 000 kr.,
4. beträffande *lån till rationaliseringsinvesteringar*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:130 bilaga 1 punkt B 24 och med avslag på motion 1982/83:2251 yrkande 4, motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del och yrkande 4 och motion 1982/83:2286 yrkande 8 till *Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.,
5. beträffande *särskilda strukturgarantier*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:130 bilaga 1 punkt B 11 moment 1 och med avslag på motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del bemyndigar regeringen att under budgetåret 1983/84 ikläda staten förpliktelse i form av särskilda strukturgarantier för textil- och konfektionsindustrierna, som inberäknat tidigare utställda garantier innebär åtaganden om högst 259 500 000 kr.,
6. beträffande *räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:130 bilaga 1 punkt B 11 moment 2 och med avslag på motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del till *Kostnader för räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier för textil- och konfektionsindustrierna* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.,
7. beträffande *prissättningen i detaljhandeln*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1495 i ifrågavarande del,
8. beträffande *statligt saneringsbolag*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1495 i ifrågavarande del,
9. beträffande *importbegränsande åtgärder*
att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:130 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1982/83:1495 i ifrågavarande del, motion 1982/83:2251 yrkande 8, motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del, motion 1982/83:2286 yrkande 13, motion 1982/83:2288 yrkande 8 och motion 1982/83:2290 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. beträffande *hemtagningsystemet och anslag till kommerskollegium*
att riksdagen
dels med anledning av proposition 1982/83:130 bilaga 2 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1982/83:1495 i ifrågavarande del, motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del, motion 1982/83:2286 yrkande 1 i ifrågavarande del, motion 1982/83:2288 yrkande 7 och motion 1982/83:2289 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
dels med anledning av proposition 1982/83:100 bilaga 5 punkt E 1, med bifall till proposition 1982/83:130 bilaga 2 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del, motion 1982/83:2286 yrkande 9 och motion 1982/83:2289 i ifrågavarande del till *Kommerskollegium* för budgetåret 1983/84 under tredje huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 30 539 000 kr.,
11. beträffande *ursprungsmärkning*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2288 yrkande 6,
12. beträffande *import av skinnkläder*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2287,
13. beträffande *riktlinjer för försörjningsberedskapen på tekoområdet*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:130 bilaga 3 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1982/83:2251 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna riktlinjer,
14. beträffande *riktlinjer för försörjningsberedskapen på läderskoområdet*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:130 bilaga 3 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1982/83:1245 och motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna riktlinjer,
15. beträffande *beredskapslån*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:130 bilaga 3 punkt H 3 moment 1 och med avslag på motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1982/83:2286 yrkande 11 bemyndigar regeringen att under budgetåret 1983/84 inom en kostnadsram av 120 000 000 kr. – utöver tidigare beslutad kostnadsram (prop. 1982/83:100 bil. 6, FöU 1982/83:9 s. 61, rskr 1982/83:271) – medge avtal om nya beredskapslån som medför utbetalningar under senare budgetår,

16. beträffande *beredskapslagring och industriella åtgärder för försörjningsberedskap*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1982/83:2286 yrkande 12 avslår proposition 1982/83:130 bilaga 3 punkt H 3 moment 2,
17. beträffande *särskild granskning av överstyrelsen för ekonomiskt försvar*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2290 yrkande 7,
18. beträffande *särskild revision av Eiserkoncernen*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2036 yrkande 1 och motion 1982/83:2290 yrkande 6,
19. beträffande *privatisering av Eiserkoncernen*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2288 yrkande 9,
20. beträffande *övertåtelse av enheter inom Eiserkoncernen till de anställda*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2036 yrkande 2,
21. beträffande *Eiserkoncernens ledning*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2290 yrkande 5,
22. beträffande *statliga stödåtgärders konkurrensneutralitet*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2285 yrkande 6.

Stockholm den 10 maj 1983

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Lilly Hansson (s), Erik Hovhammar (m), Rune Jonsson (s), Sten Svensson (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Jörn Svensson (vpk), Birgitta Johansson (s), Ivar Franzén (c) och Sylvia Pettersson (s).

Reservationer

1. Mål för tekopolitiken (mom. 1)

Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m) och Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "tekopolitikens mål" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motionerna 1982/83:2285 (m) och 1982/83:2286 (fp) framförda uppfattningen att de i propositionen angivna siffermässigt

preciserade målen för produktionsvolym och marknadsandel motverkar sitt syfte. Som framhålls i dessa motioner bör det centrala syftet med tekopolitiken vara att skapa goda utvecklingsmöjligheter för expansiva och effektiva företag. De siffermässigt angivna målen har haft en olycklig inverkan genom att branschens företrädare fått falska förespeglningar. Det till sist avgörande är hur branschens kostnads- och konkurrensläge utvecklas. Härvidlag har arbetsmarknadens parter inom tekonäringen ett stort eget ansvar. Därutöver bör understrykas att, som industriministern påpekar, den inhemska produktionen motsvarar mer än 30 % av den inhemska tillförseln. Från beredskapssynpunkt ter sig detta som ett mera adekvat mått på självförsörjningen än det nu tillämpade, vilket är de svenska tekovarornas andel av hemmamarknaden. Riksdagen bör göra ett uttalande till regeringen i enlighet med vad utskottet nu har sagt. Utskottet tillstyrker sålunda motionerna 1982/83:2285 (m) och 1982/83:2286 (fp) i här berörda delar och avstyrker motion 1982/83:1495 (s) i den del som berör tekopolitikens mål.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. *beträffande mål för tekopolitiken*

att riksdagen med avslag på proposition 1982/83:130 i ifrågavarande del, med anledning av motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1982/83:2286 yrkande 1 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1982/83:1495 i ifrågavarande del och motion 1982/83:2290 yrkandena 2 och 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

2. Mål för tekopolitiken (mom. 1)

Tage Sundkvist (c) och Ivar Franzén (c) anser att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "tekopolitikens mål" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar regeringens uppfattning att statsmakterna fortsättningsvis bör ha samma riktärke och mål för tekopolitiken som hittills. Flera av de stödåtgärder som har vidtagits är sådana som bör kunna få påtagliga verkningar på längre sikt. Med den framtida inriktning av tekostödet som föreslås i motion 1982/83:2251 (c) och med pågående strukturförändringar inom branschen samt med stöd av den begynnande konjunkturuppgången bör konkurrenskraften förbättras och därmed en ökad produktionsvolym vara ett realistiskt framtidsperspektiv för tekoindustrin. En sänkning av den uttalade ambitionsnivån skulle enligt utskottets mening minska trovärdigheten hos statens satsningar på tekoindustrin och sålunda motverka syftet med dessa. Utskottet avstyrker följaktligen motionerna 1982/83:2285 (m) och 1982/83:2286 (fp) i de delar som berör tekopolitikens mål.

3. Mål för tekopolitiken (mom. 1)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det inte meningsfullt att tekopolitikens mål även fortsättningsvis skall anges i form av en viss produktionsvolym, om inte samtidigt bestämda åtgärder vidtas för att skydda marknaden. Inte heller finner utskottet det meningsfullt att målen formuleras i termer av att "skapa konkurrenskraftiga företag" eller "skapa förutsättningar för expansiva och effektiva företag". Utskottet delar den i motion 1982/83:2290 (vpk) framförda uppfattningen att bestämda kvalitetskrav bör ställas på tekovarna i syfte att bristfälliga och dåliga inslag i varuutbudet skall sorteras ut. Enligt utskottets mening måste också en mer långsiktig strategi på textilproduktionens område utvecklas. Tekoindustrins existens i Sverige kräver något annat än underkastelse under de utvecklingstendenser som har dominerat under de senaste 20 åren. Det är av grundläggande betydelse att marknaden bereds för kvalitativt annorlunda former av produktion. En särskild arbetsgrupp, bestående av dels specialister på teknik och material, dels representanter för de anställda inom branschen, bör tillsättas med uppdrag att ta upp och utveckla alternativa idéer och förslag på tekoområdet. På grundval av motion 1982/83:2290 (vpk) bör riksdagen besvara regeringens målsättningsförslag med ett uttalande av denna innebörd.

Med vad nu sagts avstyrker utskottet motionerna 1982/83:1495 (s), 1982/83:2285 (m) och 1982/83:2286 (fp) i berörda delar.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande mål för tekopolitiken

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:130 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1982/83:2290 yrkandena 2 och 8 samt med avslag på motion 1982/83:1495 i ifrågavarande del, motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1982/83:2286 yrkande 1 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Inriktningen av de industripolitiska stödåtgärderna (mom. 2)

Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 21 med "Liksom regeringen" och slutar på s. 22 med "1982/83:2288 (m) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning måste det statliga stödet till tekoindustrin

inriktas på generella stödåtgärder och utformas på sådant sätt att en konkurrens på lika villkor kan upprätthållas i branschen. Utskottet instämmer sålunda i den kritik mot den i propositionen föreslagna kraftiga ökningen av det selektiva branschstödet till tekoindustrin som framförs i här aktuella motioner. Riksdagen bör i anslutning till motionerna 1982/83:2251 (c), 1982/83:2285 (m), 1982/83:2286 (fp) och 1982/83:2288 (m) göra ett uttalande till regeringen av innebörd att den industripolitiska verksamheten på tekoområdet bör inriktas på generella, konkurrensneutrala åtgärder.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *inriktningen av de industripolitiska stödåtgärderna*

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:130 i ifrågavarande del, motion 1982/83:2251 yrkande 1 i ifrågavarande del, motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del och yrkande 2, motion 1982/83:2286 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1982/83:2288 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Anslag till branschfrämjande åtgärder (mom. 3)

Staffan Burenstam Linder, Erik Hovhammar, Sten Svensson och Per Westerberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Regeringens förslag" och slutar med "tillstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till de principiella skäl som talar för en avveckling av selektiva stödformer och till de krav som det svåra statsfinansiella läget ställer förordar utskottet att anslaget till branschfrämjande åtgärder inom tekoindustrin begränsas på det sätt som föreslås i motion 1982/83:2285 (m) och sålunda bestäms till 20 milj. kr.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *anslag till branschfrämjande åtgärder*

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:130 bilaga 1 punkt B 8, med bifall till motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del och yrkande 3 och med avslag på motion 1982/83:2251 yrkande 3 och motion 1982/83:2286 yrkande 7 till *Branschfrämjande åtgärder för tekoindustrin* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.

6. Anslag till branschfrämjande åtgärder (mom. 3)

Tage Sundkvist (c), Christer Eirefelt (fp) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Regeringens förslag" och slutar med "tillstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Takten i den nedtrappning av det industripolitiska stödet till tekoindustrin som utskottet förordar måste bestämmas av tekoindustrins aktuella situation och det allmänna arbetsmarknadsläget. En sådan neddragning av anslaget till branschfrämjande åtgärder inom tekoindustrin som föreslås i motion 1982/83:2285 (m) är uppenbarligen alltför kraftig. Utskottet förordar att detta anslag såsom föreslås i motionerna 1982/83:2251 (c) och 1982/83:2286 (fp) bestäms till ett belopp som ligger 10 milj. kr. under det som regeringen har angivit.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *anslag till branschfrämjande åtgärder*

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:130 bilaga 1 punkt B 8, med bifall till motion 1982/83:2251 yrkande 3 och motion 1982/83:2286 yrkande 7 och med avslag på motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del och yrkande 3 till *Branschfrämjande åtgärder för tekoindustrin* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 46 189 000 kr.

7. Lån till rationaliseringsinvesteringar (mom. 4)

Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m) och Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Det är" och slutar med "regeringens förslag" bort ha följande lydelse:

I enlighet med de allmänna principer som har redovisats i det föregående bör den långivning som avser rationaliseringar inom konfektionsindustrin redan nu begränsas kraftigt. Utskottet föreslår att anslaget, såsom påyrkas i motionerna 1982/83:2285 (m) och 1982/83:2286 (fp), bestäms till hälften av det belopp som regeringen föreslår, dvs. till 10 milj. kr.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *lån till rationaliseringsinvesteringar*

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:130 bilaga 1 punkt B 24, med bifall till motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del och yrkande 4 och motion 1982/83:2286

yrkande 8 samt med avslag på motion 1982/83:2251 yrkande 4 till *Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

8. Lån till rationaliseringsinvesteringar (mom. 4)

Tage Sundkvist (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Anslag för" och slutar med "regeringens förslag" bort ha följande lydelse:

En viss minskning av det anslagsbelopp som regeringen begär är emellertid möjlig. Utskottet föreslår att anslaget, såsom påyrkas i motion 1982/83:2251 (c), bestäms till 18 milj. kr.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande lån till rationaliseringsinvesteringar

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:130 bilaga 1 punkt B 24, med bifall till motion 1982/83:2251 yrkande 4 och med avslag på motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del och yrkande 4 och motion 1982/83:2286 yrkande 8 till *Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 18 000 000 kr.

9. Särskilda strukturgarantier (mom. 5)

Staffan Burenstam Linder, Erik Hovhammar, Sten Svensson och Per Westerberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "innevarande budgetåret" bort ha följande lydelse:

En avveckling av de särskilda strukturgarantierna är, som framgår av propositionen, en närliggande besparingsåtgärd som tycks godtas tämligen allmänt. Mot denna bakgrund är det förvånande att regeringen föreslår att verksamheten med strukturgarantier skall fortsätta under nästa budgetår, om än med slopande av räntebefrielsen. Utskottet ansluter sig till förslaget i motion 1982/83:2285 (m) att stödformen särskilda strukturgarantier skall avskaffas och avstyrker alltså regeringens förslag att den skall få fortsatt bemyndigande att utfärda sådana garantier.

dels att utskottet under 5 bort hemställa

5. beträffande särskilda strukturgarantier

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del avslår proposition 1982/83:130 bilaga 1 punkt B 11 moment 1.

10. Rånitebefrielse vid särskilda strukturgarantier (mom. 6)

Staffan Burenstam Linder, Erik Hovhammar, Sten Svensson och Per Westerberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Genom att" och slutar med "har beviljats" bort ha följande lydelse:

Utskottet är inte berett att tillstyrka ett särskilt anslag för täckande av kostnader för rånitebefrielse i samband med redan lämnade strukturgarantier. De kostnader av detta slag som visar sig ofrånkomliga torde i stället få täckas med medel från anslaget till branschfrämjande åtgärder.

dels att utskottet under 6 bort hemställa

6. beträffande *rånitebefrielse vid särskilda strukturgarantier* att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del avslår proposition 1982/83:130 bilaga 1 punkt B 11 moment 2.

11. Prissättningen i detaljhandeln (mom. 7)

Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Ivar Franzén (c) anser att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 22 med "Utskottet delar" och slutar på s. 23 med "i detaljhandelsledet" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen att något initiativ på detta område inte är motiverat och föreslår följaktligen ingen åtgärd av riksdagen med anledning av motion 1982/83:1495 (s) i nu angiven del.

12. Importbegränsande åtgärder (mom. 9)

Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m) och Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motionerna 1982/83:2285 (m) och 1982/83:2286 (fp) framförda uppfattningen att tanken på ytterligare handelshinder måste avvisas.

Att döma av propositionen utesluter regeringen inte att det kan bli aktuellt att ge upp Sveriges anslutning till MFA och i stället införa globalkontingenter. Ett sådant system skulle emellertid inte bara innebära omfattande handelsrestriktioner utan sannolikt också medföra risker för motåtgärder från andra länder, till nackdel för exporten från Sverige. Kommerskollegium har i sin utredning framhållit att systemet skulle få mycket begränsade effekter på importvolymen. Kollegiet har, som nämnts, upprepat sin tidigare

framförda uppfattning att ett globalkontingentsystem inte bör införas.

Det bör även framhållas att handelspolitiska regleringsåtgärder har en tendens att driva konsumentpriserna i höjden och då särskilt på den del av sortimentet som är av intresse för låginkomsttagare. Enligt utskottets mening bör riksdagen ge regeringen till känna att ett system med globalkontingenter inte bör införas. Det sagda innebär att utskottet tillstyrker motionerna 1982/83:2285 (m) och 1982/83:2286 (fp) i här aktuella delar medan motionerna 1982/83:1495 (s), 1982/83:2251 (c) och 1982/83:2288 (m) i berörda delar avstyrks.

dels att utskottet under 9 bort hemställa

9. beträffande *importbegränsande åtgärder*

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:130 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1982/83:2286 yrkande 13 samt med avslag på motion 1982/83:1495 i ifrågavarande del, motion 1982/83:2251 yrkande 8, motion 1982/83:2288 yrkande 8 och motion 1982/83:2290 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Importbegränsande åtgärder (mom. 9)

Tage Sundkvist (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Sverige har sökt reglera lågprisimporten av tekovaror med hjälp av multifiberavtalen. Det har skett till priset av en ökande import, nedläggning av företag, friställning av anställda, sänkt försörjningsberedskap och ökade regionala problem. MFA har uppenbarligen inte räckt till för att lösa dessa problem.

Utskottet anser därför att det är viktigt att man fortsättningsvis i ökad utsträckning söker finna nya vägar för att komma till rätta med den marknadsstörande tekoimporten.

Härvid bör, som också framhålls i motion 1982/83:2251 (c), möjligheterna att införa ett system med globalkontingenter särskilt prövas. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1982/83:2251 (c) i här berörd del.

dels att utskottet under 9 bort hemställa

9. beträffande *importbegränsande åtgärder*

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:130 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1982/83:2251 yrkande 8, med anledning av motion 1982/83:1495 i ifrågavarande del och motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del samt

med avslag på motion 1982/83:2286 yrkande 13, motion 1982/83:2288 yrkande 8 och motion 1982/83:2290 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Importbegränsande åtgärder (mom. 9)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "När det" och slutar med "sitt ställningstagande" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening förbigås i propositionen flera av den svenska tekoindustrins väsentliga problem. Detta medför bl. a. att regeringen tvekar inför handelspolitiska åtgärder som kan ha någon verkan. Importen måste emellertid begränsas, eftersom alternativet till att genomföra skyddsåtgärder är att acceptera tekoindustrins fullständiga utslagning.

De åtgärder mot den s. k. lågprisimporten som förordas i propositionen resp. i vissa motioner har, menar utskottet, en felaktig inriktning och är även ineffektiva. Detta gäller både bilaterala avtal inom ramen för MFA III, enligt regeringens förslag, och ett eventuellt utnyttjande av ett globalkontingentsystem, något som i motionerna 1982/83:1495 (s), 1982/83:2251 (c) och 1982/83:2288 (m) betraktas som en möjlig begränsningsåtgärd.

Däremot är det, såsom framhålls i motion 1982/83:2290 (vpk), från både ekonomisk och social synpunkt motiverat att begränsningsåtgärder införs mot import som baseras på multinationella kapitalintressens exploatering av politiskt och ekonomiskt svaga nationer. Det är gentemot sådan import som begränsningar är praktiskt möjliga och politiskt försvarbara. Utskottet föreslår därför, i enlighet med vad som begärs i den nu nämnda motionen, att en socialklausul införs som kan användas exempelvis gentemot sådana exportländer som Thailand, Indonesien, Malaysia och Taiwan.

Med hänvisning till vad som här anförts avstyrker utskottet dels motionerna 1982/83:1495 (s), 1982/83:2251 (c) och 1982/83:2288 (m), dels motionerna 1982/83:2285 (m) och 1982/83:2286 (fp), alla i här aktuella delar.

dels att utskottet under 9 bort hemställa

9. beträffande *importbegränsande åtgärder*

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:130 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1982/83:2290 yrkande 1 och med avslag på motion 1982/83:1495 i ifrågavarande del, motion 1982/83:2251 yrkande 8, motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del, motion 1982/83:2286 yrkande 13 och motion 1982/83:2288 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Hemtagningsystemet och anslag till kommerskollegium (mom. 10)

Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m) och Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 25 med "Det har" och slutar på s. 26 med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet avisar regeringens förslag om en uppstramning av hemtagningsystemet. Förslaget är handelshindrande och bär en protektionistisk prägel. Det bör även framhållas att den avsedda importbegränsande effekten inte kommer att uppnås. I stället kommer tekoimporten från utvecklingsländer m. fl. att i stor utsträckning ersättas med import från EG- och EFTA-länderna.

Resultatet av de åtgärder som regeringen föreslår blir en fördyring av tekoprodukterna som, vilket också framhålls i motionerna 1982/83:2286 (fp) och 1982/83:2289 (m), får bäras av konsumenterna. Varken transport- eller lagringshanteringen är i dag anpassad till de nya handläggningsrutiner som föreslås i propositionen. Kostnadsökningarna inom dessa områden kan bli betydande.

Enligt utskottets mening bör riksdagen uttala att den tilltänkta uppstramningen av hemtagningsystemet inte bör komma till stånd. Med det sagda tillstyrker utskottet motionerna 1982/83:2286 (fp) och 1982/83:2289 (m) i berörda delar. Härav följer att motionerna 1982/83:1495 (s) och 1982/83:2288 (m) i berörda delar avstyrks.

Frågan om --- (= utskottet) --- ingen erinran.

I konsekvens med vad nyss har anförts om hemtagningsystemet avstyrker utskottet förslaget i proposition 1982/83:130 om en höjning av anslaget till kommerskollegium utöver det belopp som anges i budgetpropositionen. Utskottet förordar alltså att detta anslag bestäms till 30 267 000 kr.

dels att utskottet under 10 bort hemställa

10. beträffande *hemtagningsystemet och anslag till kommerskollegium*

att riksdagen

dels med anledning av proposition 1982/83:130 bilaga 2 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1982/83:2286 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1982/83:2289 i ifrågavarande del samt med avslag på motion 1982/83:1495 i ifrågavarande del och motion 1982/83:2288 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

dels med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 5 punkt E 1, motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del, motion 1982/83:2286 yrkande 9 och motion 1982/83:2289 i ifrågavarande del och med avslag på proposition 1982/83:130 bilaga 2 i

ifrågavarande del till *Kommerskollegium* för budgetåret 1983/84 under tredje huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 30 267 000 kr.

16. Riktlinjer för försörjningsberedskapen på tekoområdet (mom. 13)

Tage Sundkvist (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "Näringsutskottet finner" och slutar med "på tekoområdet" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet vill, i anslutning till vad som sägs i motion 1982/83:2251 (c), understryka att det är viktigt att marknaden för de svenska tekoföretagen inte minskar i omfattning. Den förändrade inställning till den svenska försörjningsstandarden som antyds i propositionen ter sig oroväckande. Enligt utskottets mening skulle en sådan omprövning kunna allvarligt skada förutsättningarna för en positiv framtidstro hos tekoföretagen. Näringsutskottet kan i stort ställa sig bakom de riktlinjer för försörjningsberedskapen som anges i propositionen men föreslår att de modifieras i enlighet med vad nu sagts.

dels att utskottet under 13 bort hemställa

13. beträffande riktlinjer för försörjningsberedskapen på tekoområdet
att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:130 bilaga 3 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1982/83:2251 yrkande 1 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna riktlinjer.

17. Beredskapslån (mom. 15)

Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m) och Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "Näringsutskottet ställer" och slutar med "vidgade bemyndigandet" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet instämmer med minoriteten i försvarsutskottet och föreslår således nu att riksdagen inte lämnar det begärda bemyndigandet utan överlämnar åt regeringen att i första hand söka tillgodose det aktuella syftet genom omdisposition av det utrymme som står till buds inom den tidigare beslutade kostnadsramen.

dels att utskottet under 15 bort hemställa

15. beträffande *beredskapslån*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1982/83:2286 yrkande 11 avslår proposition 1982/83:130 bilaga 3 punkt H 3 moment 1.

18. Beredskapslagring och industriella åtgärder för försörjningsberedskap
(mom. 16)

Tage Sundkvist (c), Jörn Svensson (vpk) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 28 med "Näringsutskottet är" och slutar på s. 29 med "denna punkt" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet ställer sig i likhet med försvarsutskottet positivt till regeringens förslag om ökning av det redan anvisade anslaget till beredskapslagring och industriella åtgärder.

dels att riksdagen under 16 bort hemställa

16. beträffande *beredskapslagring och industriella åtgärder för försörjningsberedskap*

att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:130 bilaga 3 punkt H 3 moment 2 och med avslag på motion 1982/83:2285 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1982/83:2286 yrkande 12 till *Beredskapslagring och industriella åtgärder* för budgetåret 1983/84 under fjärde huvudtiteln – utöver tidigare (prop. 1982/83:100 bil. 6. FöU 1982/83:9 s. 61, rskr 1982/83:271) anvisat belopp – anvisar ett reservationsanslag av 16 000 000 kr.

19. Särskild granskning av överstyrelsen för ekonomiskt försvar (mom. 17)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 29 som börjar med "Näringsutskottet finner" och slutar med "alltså motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Stödet från överstyrelsen för ekonomiskt försvar har under en följd av år haft stor betydelse för tekoindustrins utveckling. Hur det egentligen har fungerat har emellertid blivit fördolt, något som i hög grad försvårar en samlad bedömning av statens insatser på tekoområdet. Utskottet finner starka skäl tala för en sådan granskning som motionärerna begär.

dels att utskottet under 17 bort hemställa

17. beträffande *särskild granskning av överstyrelsen för ekonomiskt försvar*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2290 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

20. Särskild revision av Eiserkoncernen (mom. 18)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Mot denna" och slutar med "av Eiserkoncernen" bort ha följande lydelse:

När staten övertog Eiser kunde man hysa förhoppningar om att detta företag skulle bli basen för en förnyelse av tekoindustrin. Dessa förhoppningar har dock inte infriats. Tvärtom har sönderfallet, när det gäller sättet att leda företaget, tilltagit. Den redogörelse för det pågående rekonstruktionsarbetet inom Eiser som Statsföretags ledning har givit inför utskottet pekar inte på att någon förändrad inriktning av Eisers politik är att vänta.

Enligt utskottets mening måste, om Eiser skall förmå hävda sig, dess företagspolitik nyformuleras enligt de riktlinjer som anges i de nu aktuella motionerna. En angelägen första åtgärd är att en särskild revision av företaget genomförs. Utskottet tillstyrker härvidlag motionerna 1982/83:2036 (vpk) och 1982/83:2290 (vpk).

dels att utskottet under 18 bort hemställa

18. beträffande *särskild revision av Eiserkoncernen*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2036 yrkande 1 och motion 1982/83:2290 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

21. Privatisering av Eiserkoncernen (mom. 19)

Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 30 med "När det" och slutar på s. 31 med "av Eiser" bort ha följande lydelse:

Vid behandlingen av propositionen om rekonstruktion av Statsföretagsgruppen (prop. 1982/83:68, NU 1982/83:25) framhölls från moderata samlingspartiets, centerpartiets och folkpartiets sida att rekonstruktionsarbetet främst bör baseras på en försäljning av företag inom gruppen till icke-statliga intressenter. Utskottet vill understryka att denna princip nu måste gälla vid rekonstruktionen av Eiser. Således tillstyrker utskottet motion 1982/83:2288 (m) i berörd del.

dels att utskottet under 19 bort hemställa

19. beträffande *privatisering av Eiserkoncernen*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2288 yrkande 9 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

22. Eiserkoncernens ledning (mom. 21)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar med "Det ankommer" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Eisers nuvarande ledning har uppenbarligen förbrukat sitt förtroende både hos de anställda och hos andra intressenter. En grundläggande förutsättning för att Eiserkoncernen skall kunna ta sig upp ur den djupa vågdal där den nu befinner sig är att företaget får en ny, stark ledning med god förankring hos de anställda. Det hittills tillämpade konventionella ledningsmönstret måste utbytas mot ett nytt som innebär att de anställda genom en på demokratisk väg utsedd majoritetsrepresentation i alla viktigare lednings- och styrorgan får del i och ansvar för koncernens fortsatta utveckling. Riksdagen bör i enlighet med det berörda yrkandet i motion 1982/83:2290 (vpk) anmoda regeringen att vidta erforderliga åtgärder i detta syfte.

dels att utskottet under 21 bort hemställa

21. beträffande *Eiserkoncernens ledning*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2290 yrkande 5 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

23. Statliga stödåtgärders konkurrensneutralitet (mom. 22)

Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar med "Det nyss" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Med anledning av det nyss berörda yrkandet i motion 1982/83:2285 (m) vill utskottet till sist betona att de statliga insatserna på tekoområdet måste vara utformade på sådant sätt att en konkurrens på likvärdiga villkor ständigt kan upprätthållas mellan alla branschföretag. Den statliga Eiserkoncernen får, som framhålls i motionen, under inga förhållanden ges konkurrensfördelar framför enskilt ägda företag. Regeringen bör uppmärksamt följa utvecklingen och vid behov vidta erforderliga åtgärder. Riksdagen bör göra ett uttalande med denna innebörd.

dels att utskottet under 22 bort hemställa

22. beträffande *statliga stödåtgärders konkurrensneutralitet* att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2285 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Särskilt yttrande

Statligt saneringsbolag (mom. 8)

Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Ivar Franzén (c) anför:

Med anledning av utskottets behandling av motion 1982/83:1495 (s) vad gäller inrättande av ett saneringsbolag vill vi framhålla följande.

Som utskottet tidigare har påpekat (NU 1981/82:50 s. 14) saknas anledning till inrättande av ett saneringsbolag för tekoindustrin. Vi vill i detta sammanhang även erinra om att det från regeringshåll nyligen har uttalats att det bl. a. av besparingsskäl är nödvändigt att utredningsväsendet ses över och effektiviseras. Det är därför förvånande att industriministern i proposition 1982/83:130 (s. 16) utifrån mycket vagt presenterade överväganden föreslår att en särskild grupp skall tillsättas med uppgiften att pröva behovet av saneringsåtgärder inom tekoindustrin.

Försvarsutskottets yttrande

1982/83:1 y

över proposition 1982/83:130 om åtgärder för tekoindustrin, m. m.,
bilaga 3

Till näringsutskottet

Efter samråd med näringsutskottet har försvarsutskottet beslutat att med eget yttrande till näringsutskottet överlämna proposition 1982/83:130 bilaga 3 samt motion 1982/83:1245 och de delar av motionerna 1982/83:2285, 2286 och 2290 som har hänvisats till försvarsutskottet.

Utskottet yttrar sig över proposition 1982/83:130, bilaga 3, – i det följande benämnd propositionen – samt motionerna 1982/83:1245 (vpk), 2285 (m) såvitt gäller propositionen, 2286 (fp) såvitt gäller yrkandena 11 och 12 samt 2290 (vpk) såvitt gäller yrkande 7. Vidare berör utskottet motion 1982/83:2251 (c) såvitt gäller yrkande 1.

Allmänna riktlinjer för försörjningsberedskapen på teko- och läderskoområdena

I propositionen föreslås allmänna riktlinjer för försörjningsberedskapen på teko- och läderskoområdena. Riktlinjerna kan sammanfattas i följande punkter:

1. Det är angeläget att finna en för de oundgängliga försörjningsområdena – livsmedel, beklädnad, värme samt hälso- och sjukvård – gemensam grundsyn i fråga om försörjningsuthålligheten och den kristida utrikeshandelns omfattning.

2. I avvaktan på en sådan grundsyn skall följande utgångspunkter gälla för den fortsatta planeringen av försörjningsberedskapen på tekoområdet.

Alla människor måste räkna med en väsentlig sänkning av den personliga standarden på många områden i en krissituation. Detta gäller inte minst i fråga om beklädnadsvaror där det blir nödvändigt både att slita kläderna längre och att så småningom klara sig med ett mindre antal plagg.

En viss sänkning av den f. n. förutsatta försörjningsstandarden bör vara möjlig. Vissa omprioriteringar kan aktualiseras i den tänkta tilldelningen av kläder till olika grupper inom civilbefolkningen. En utgångspunkt bör vara att en ransonering med en viss minsta generell tilldelning av lämpligt indelade grupper av kläder skall kunna genomföras. Överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF) bör precisera vilken försörjningsstandard som bör gälla på tekoområdet.

3. Riksdagens beslut om den s. k. krisgarderoben innebär en alltför detaljerad styrning av beredskapsplaneringen. Statsmakternas ställningstagande på detta område bör formuleras på ett mera övergripande sätt, efter det att ÖEF har preciserat vilken försörjningsstandard som bör gälla på tekoområdet.

4. ÖEF bör successivt kunna anpassa de av riksdagen år 1979 beslutade beräkningsgrunderna för krisimporten till aktuellt produktsortiment.

5. ÖEF, som fortlöpande följer tekoindustrins produktionskapacitet i kris, bör i en studie kartlägga hindren för en ökad skiftgång inom tekoindustrin i en krissituation och lämna förslag om hur dessa hinder i möjlig utsträckning kan undanröjas genom åtgärder inom ramen för beredskapsplaneringen.

6. Det är inom beklädnadssektorn särskilt viktigt att trygga en kristida försörjning med skor. Någon väsentlig sänkning av försörjningsstandarden på detta område bör inte komma i fråga. Liksom i fråga om tekovaror bör emellertid statsmakternas ställningstagande formuleras på ett mera övergripande sätt. I avvaktan på översynen av planeringsnormerna för de oundgängliga försörjningsområdena bör det nu gällande produktionsmålet ligga fast. Studien rörande den kristida produktionskapaciteten på tekoområdet bör även omfatta skosektorn.

I motion 1245 (vpk), som är väckt under den allmänna motionstiden, föreslås att 1977 års försörjningsberedskapsmål beträffande läderskor säkras och att särskild hänsyn tas till Örebro–Kumla-regionen. Utskottet konstaterar att det inte råder någon motsättning mellan förslagen i propositionen och i motionen vad gäller skoproduktionsmålet.

I motion 2251 (c) anförs att i ett långsiktigt positivt perspektiv är det viktigt att den svenska tekomarknaden inte dras ned. En omprövning av den svenska försörjningsstandarden skulle enligt motionärerna allvarligt skada förutsättningarna att vidmakthålla en positiv framtidstro. Utskottet, som endast lägger försörjningsberedskapspolitiska synpunkter på tekopolitiken, har ingen kommentar till nämnda uttalande.

I motion 2285 (m) yrkas – mot bakgrund av moderata samlingspartiets samlade syn på tekopolitiken – avslag på hela proposition 1982/83:130, dvs. även avslag beträffande de nu aktuella riktlinjerna. Utskottet stöder inte motionen i denna del.

Utskottet har inget att erinra mot förslagen i propositionen om allmänna riktlinjer för försörjningsberedskapen på teko- och läderskoområdena.

Anslagsfrågor för budgetåret 1983/84

I propositionen föreslås under anslaget H 3. Beredskapslagring och industriella åtgärder – utöver förslagen i proposition 1982/83:100 bil. 6 – att ytterligare bemyndigande att medge nya beredskapslån skall lämnas samt att ytterligare anslagsmedel skall anvisas.

Motion 2285 (m), yrkande I, innebär förslag om avslag även när det gäller regeringens förslag om ytterligare bemyndigande och anslagsmedel. Mot dessa förslag vänder sig också motion 2286 (fp), yrkandena 11 och 12.

Utskottet har av företrädare för försvarsdepartementet och av chefen för överstyrelsen för ekonomiskt försvar fått utförliga beskrivningar av bakgrunden till förslagen i propositionen.

Utskottet, som inte stöder motionsyrkandena i denna del, har inget att erinra mot förslagen i propositionen om ytterligare bemyndigande att medge

nya beredskapslån och om ytterligare medelsanvisning för att trygga försörjningsberedskapen på det grundtextila området.

Övriga frågor

I motion 2290 (vpk), yrkande 7. föreslås en granskning av hur stödet från överstyrelsen för ekonomiskt försvar till tekoföretagen har fungerat. Syftet med granskningen anges vara att återställa ett grundläggande förtroende och klargöra vad som egentligen skett då det gäller de privata företagen och statens beredskapspolitik. Utskottet stöder inte motionsyrkandet.

Stockholm den 21 april 1983

På försvarsutskottets vägnar
PER PETERSSON

Närvarande: Per Petersson (m), Olle Göransson (s), Roland Brännström (s), Gunnar Björk i Gävle (c), Evert Hedberg (s), Karl-Erik Svartberg (s), Holger Bergman (s), Mats Olsson (s), Anita Bråkenhielm (m), Eric Hägelmark (fp), Ingvar Björk (s), Ivar Virgin (m), Anders Svärd (c), Erik Olsson (m) och Barbro Evermo (s).

Avvikande mening

av Per Petersson (m), Anita Bråkenhielm (m), Eric Hägelmark (fp), Ivar Virgin (m) och Erik Olsson (m) som beträffande anslagsfrågor för budgetåret 1983/84 anser att den del av utskottets yttrande som börjar "Utskottet, som inte" och slutar "grundtextila området" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det angeläget att trygga försörjningsberedskapen på det grundtextila området. Utskottet anser emellertid att regeringen bör pröva möjligheterna att – genom att omdisponera det tillgängliga totala utrymmet för nya beredskapslån och beredskapsgarantier – trygga denna försörjningsberedskap. Om det inte visar sig möjligt att göra denna omdisponering bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag om ytterligare bemyndigande att medge nya beredskapsgarantier. Utskottet stöder motion 2285, yrkande 1 i denna del, och motion 2286, yrkandena 11 och 12.

Innehåll

<i>Ärendet</i>	1
<i>Proposition 1982/83:130</i>	1
Huvudsakligt innehåll	1
Förslag m. m.	3
<i>Proposition 1982/83:100</i>	5
<i>Motionerna</i>	5
Yrkanden	5
Innebörd och motivering	7
<i>Uppgifter i anslutning till proposition 1982/83:130 och motionerna</i> ..	11
Tekoindustrins utveckling åren 1979–1981	11
Handelspolitiska frågor	12
Import och export av tekovaror	12
Kommerskollegiums utredning om globalkontingenter	13
Multifiberavtalets förlängning (MFA III)	14
Bilaterala överenskommelser	15
Hemtagningssystemet	16
Eiserkoncernen	16
<i>Utskottet</i>	18
Inledning	18
Mål och riktmärke för tekopolitiken	19
Prissättningen på tekovaror i detaljhandeln	22
Statligt saneringsbolag	23
Handelspolitik	23
Införande av globalkontingenter, m. m.	23
Hemtagningssystemet	25
Övriga handelspolitiska frågor	26
Försörjningsberedskapen på tekoområdet	27
Eiserkoncernen	29
Hemställen	31
<i>Reservationer</i>	
1. Mål för tekopolitiken (m, fp)	34
2. Mål för tekopolitiken (c)	35
3. Mål för tekopolitiken (vpk)	36
4. Inriktningen av de industripolitiska stödåtgärderna (m, c, fp) .	36
5. Anslag till branschfrämjande åtgärder (m)	37
6. Anslag till branschfrämjande åtgärder (c, fp)	38
7. Lån till rationaliseringsinvesteringar (m, fp)	38
8. Lån till rationaliseringsinvesteringar (c)	39

9. Särskilda strukturgarantier (m)	39
10. Räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier (m).....	40
11. Prissättningen i detaljhandeln (m, c, fp)	40
12. Importbegränsande åtgärder (m, fp)	40
13. Importbegränsande åtgärder (c)	41
14. Importbegränsande åtgärder (vpk).....	42
15. Hemtagningsystemet och anslag till kommerskollegium (m, fp)	43
16. Riktlinjer för försörjningsberedskapen på tekoområdet (c)....	44
17. Beredskapslån (m, fp).....	44
18. Beredskapslagring och industriella åtgärder för försörjningsbe- redskap (c, vpk)	45
19. Särskild granskning av överstyrelsen för ekonomiskt försvar (vpk).....	45
20. Särskild revision av Eiserkoncernen (vpk)	46
21. Privatisering av Eiserkoncernen (m, c, fp)	46
22. Eiserkoncernens ledning (vpk)	47
23. Statliga stödåtgärders konkurrensneutralitet (m, c, fp)	47
<i>Särskilt yttrande</i>	
Statligt saneringsbolag (m, c, fp)	48
<i>Bilaga</i>	
Försvarsutskottets yttrande 1982/83:1 y	49

